DRAGOSTE ȘI EXIGENȚĂ

Octav PANCU-IAȘI

Vasta experiență a omenirii a stabilit un ciudat adevăr privind raportul între simplu și complicat. Adeseori, cu cît e un lucru mai simplu, cu atît e mai dificil de explicat. Mi s-a întîmplat să cunosc oameni deplin satisfăcuți de lămuririle primite într-un singur minut asupra sistemului de funcționare a unui ciclofazotron — și se împlinesc decenii de cînd aceiași oameni călătoresc cu tramvaiul, dar nu se pot dumiri de ce trebuie să te urci prin ușa din spate și să cobori prin cea din față. Neîndoios că dacă tramvaiul ar avea cîteva sute de uși și modul de folosire a fiecăreia în parte ar necesita explicații afectînd geometria neeuclidiană sau cibernetica, lămurirea călătorilor ar fi un fleac.

Este primul gînd care îmi vine în minte de fiecare dată cînd solicitat ori solicitînd, îmi spun ori îmi scriu cuvîntul într-o dezbatere pe teme pedagogice. E un domeniu în care totul mi se pare simplu ca bună ziua, mă suspectez chiar, exprimîndu-mi părerea, că pășesc pe un teren al truismelor, și de aceea, tocmai de aceea încerc senzația că mă aflu în fața unei imense dificultăți. Cu desăvîrșire incompetent în materie de fizică nucleară, am «explicat», odată, într-un compartiment de tren, principiul desprinderii celei de a doua trepte a unei rachete cosmice și am avut surpriza să constat că sînt în permanență aprobat și îndemnat să continui.

Am discutat apoi despre copii, despre educația lor. Nu mai țin minte ce am spus la un moment dat, în ori ce caz ceva foarte simplu, ceva neînchipuit de simplu și m-am trezit țința unui foc concentric de argumente contra, care m-au silit să cobor cu cîteva stații înainte de cea în care aveam treabă.

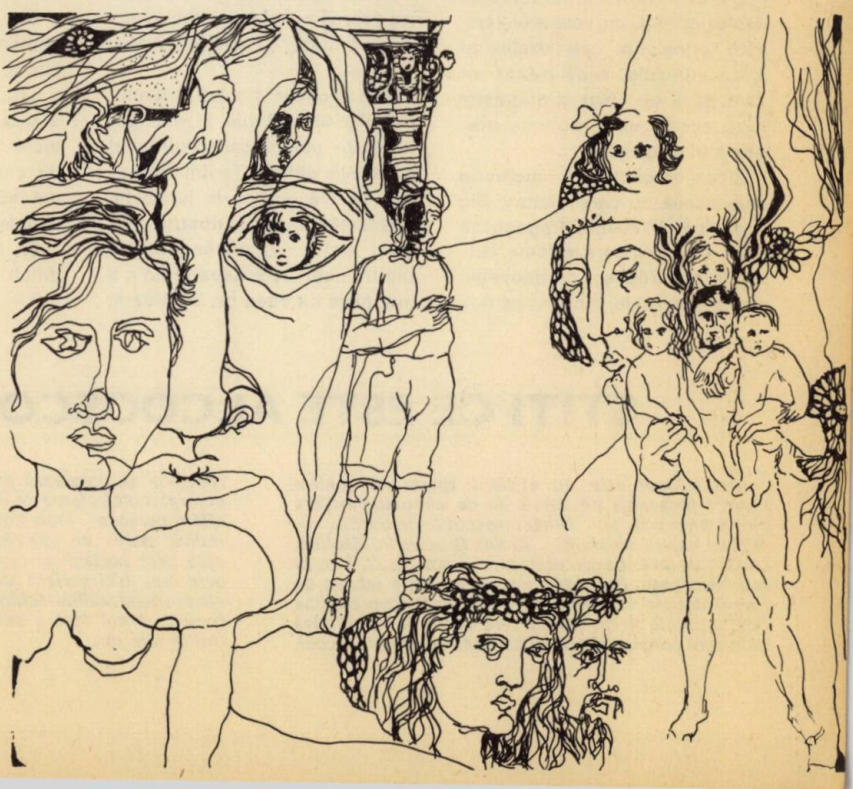

Ilustrația:
DORIN DIMITRIU

Din fericire, rîndurile de față le scriu acasă, unde m-am asigurat că nimeni nu stă în spatele meu și nici nu s-a ascuns altundeva prin cameră. Nu de alta, dar iarăși mi-am ales o temă de educație și iarăși sînt nevoit să exprim niște adevăruri simple, teribil de simple!

E vorba despre **dragoste** și despre **exigență.** Mai exact: despre simbioza pe care aceste două noțiuni trebuie s-o realizeze în educația copiilor. Ce poate fi mai simplu decît exprimarea acestui adevăr? Ce poate fi mai limpede decît explicația că, lipsită de exigență, dragostea în genere și deci și cea față de copii, dacă nu chiar în primul rînd aceasta, este incapabilă să se definească ca un sentiment uman major, rămînînd o noțiune inconsistentă și invers, că exigența, în cazul nostru arta de a ști ce să ceri unui copil, cum să-i ceri și, mai ales, cît să-i ceri — neconjugată cu un profund sentiment de dragoste, este la rîndul ei sortită eșecului?

E atît de simplu, e atît de limpede, încît nu mă miră deloc că destui părinți, cu voie sau fără, «din principiu» sau excluzînd orice principiu, sapă măcar un șanț dacă nu chiar o prăpastie între aceste două noțiuni, dragoste și exigență.

Zicea umoristul că «memoria este aceea cu care uităm». Zic acești părinți despre dragoste că «este aceea cu care iertăm». Butadele se înrudesc, cu deosebirea că hazul celei dintîi e nevinovat. Apucă-te să explici însă de ce cea de a doua încercare de «definiție» și mai cu seamă aplicarea ei în practică nu-i tocmai nevinovată. Te vor întîmpina cel puțin trei argumente și toate infailibile. Primul, reînviind vechiul dicton: «nu-mi dați sfaturi; știu să greșesc și singur!», îți va tăia de la bun început orice chef de discuție. Al doilea, însoțit de o bătaie ocrotitoare pe umăr, va suna amabil: «Știu, iubitule, știu. Abordezi o chestiune de educație. Și, bineînțeles, vrei să mă convingi că educația e totul: piersicul a fost cîndva un migdal amar și conopida o simplă varză... L-am citit și eu pe ăla... cum îi zice?... Numai că mie îmi plac migdalele și n-am nimic împotriva verzei. Ocupă-te de copiii tăi, lasă-i pe ai mei în pace!» Și, în sfîrșit, al treilea, debitat de la înălțimea în veci inaccesibilă pentru mine a «pedagogiei teoretice»: «Charles Letourneur în binecunoscuta sa lucrare «Evoluția educației» și apoi Monroe... nu James, președintele, ci celălalt, Peter... în monumentala «Istorie a pedagogiei» nu acordă acestei probleme nici o importanță. Și te-ai găsit tocmai tu...»

Am un cusur: sînt perseverent. Îmi plac dificultățile. E principalul motiv pentru care exprimînd un adevăr simplu, teribil de simplu, nu mă opresc la jumătate, descurajat. În cazul nostru, continui astfel: dragostea noastră pentru copii este departe de a fi sinonimă cu ceea ce, odinioară, reprezentau indulgențele papale pentru credincioși. E un sentiment tonic, activ, creator. A-ți iubi copilul înseamnă a-l crește, a-l educa pentru a da societății un om, un om în accepția cea mai nobilă a cuvîntului. Lipsind educația de forța exigenței, o lipsești de însuși caracterul ei tonic, activ, creator. Și atunci ce mai rămîne din dragoste?

De obicei, cînd observi că muniția teoretică ți se epuizează, recurgi la exemple concrete. Povestești despre un părinte care, deși își diviniza copilul, a ajuns să-l crească un răzgîiat, un leneș sau un impertinent, dacă nu toate la un loc, pentru că n-a știut niciodată ce să-i ceară, cum să-i ceară și cît să-i ceară, pentru că lăsîndu-se copleșit de ceea ce el credea că este dragoste, a redus la zero funcțiile exigenței. Apoi povestești despre un alt părinte, care,dimpotrivă, este de o maximă severitate și perseverență în a urmări dezvoltarea copilului său, dar o face fără a lăsa să se vadă că geneza cerințelor sale este dragostea, grija, — și rezultatul e același.

Ca scriitor, poate că m-aș simți mai în largul meu povestind cîteva asemenea cazuri. Mă oprește însă s-o fac teama că și aceste exemple ar sublinia tot niște adevăruri simple, teribil de simple. Simple ca adevărul din «Domnul Goe». Teribil de simple ca adevărul din «Vizită».

Și, desigur, de aceea atît de dificil de înțeles pentru unii...

ȘTIȚI CE ESTE ALCOOSCOPUL?

Alcooscopul este un eficient aparat de control utilizat îndeosebi de serviciile de circulație rutieră din numeroase țări. Binecunoscutul dispozitiv, temut de șoferii obișnuiți... să dea tîrcoale lui Bachus, constituie invenția cercetătorilor români dr. S. Tiberiu și I. Goldhaar. Produsă în serie de către fabrica de mase plastice «București», trusa alcooscop conține fiole umplute cu un reactiv care determină cantitatea de alcool consumat . În cazul consumului de alcool, reactivul se colorează în verde. Lungimea stratului colorat indică starea de influență alcoolică în care se află o persoană. Fiola colorată mai mult de jumătate indică starea de ebrietate. Alcooscopul românesc este ușor portabil și totodată extrem de sensibil la cele mai mici variații ale conținutului de alcool în sînge, determinînd schimbarea rapidă a culorii reactivului. Acest fapt a determinat utilizarea sa și în multe alte țări.

ION GOPO POPESCU

MEREU TINERI

ADAM ŞI EVA

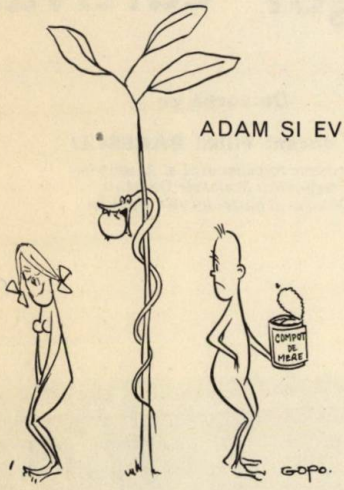

DEPARTE...

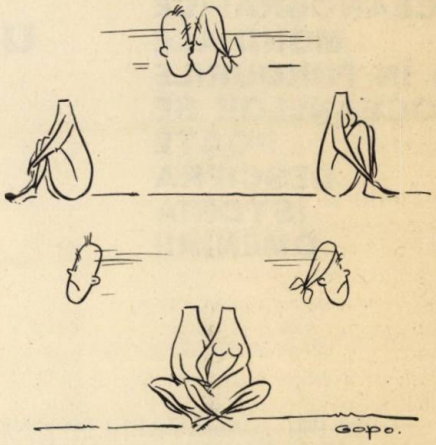

APROAPE...

DON JUAN

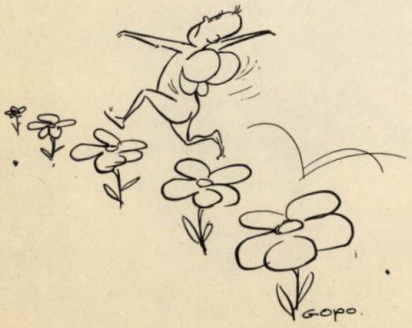

DESPĂRŢIRE

VISARE

- **APA MARINĂ, UNA DIN SPERANȚELE OMENIRII**
- **OCEANUL, INEPUIZABILĂ REZERVĂ DE MATERII PRIME**
- **CONTRIBUȚII ROMÂNEȘTI LA CERCETĂRILE OCEANOGRAFICE MONDIALE**
- **ÎN FUNDURILE OCEANELOR SE POATE DESCIFRA ISTORIA OMENIRII**

Oceanul

un ogor cultivabil

De vorbă cu

dr. docent Mihai BĂCESCU

Membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România
Directorul muzeului «Gr. Antipa»

—Anul 1957 —, Anul Geofizic Internațional —a dat un impuls considerabil, în majoritatea țărilor lumii, cercetărilor oceanografice. Care este, după părerea dv. motivul pentru care, în ultimul deceniu, apa marină este studiată din ce în ce mai atent și care sînt, pe plan mondial, preocupările actuale ale științei oceanologice?

—Motivele atîtor intense cercetări și studii își au importanța lor: apa marină este una din speranțele de hrană a omenirii. Această imensă întindere (71 la sută din suprafața globului) poate deveni în viitor un alt... ogor cultivabil. Direcțiile principale ale cercetărilor actuale oceanologice se îndreaptă spre acest scop. Cunoașterea temeinică a legilor schimbului aer-apă, schimb care influențează direct toate climaturile, este una dintre preocupările de căpetenie. Omul tinde să ajungă să prevadă și să poată provoca schimbări în climatologia locului. Sînt de asemenea intens studiate uriașele depozite pe care rîurile le-au cărat de veacuri pe fundul oceanelor. Astăzi, apa oceanelor oferă o exploatare mai economică decît uscatul, a multor minereuri printre care chiar aurul, diamantele, manganul. Se detectează activ și se

Pe puntea de lucru a navei «Anton Brovn»

Pe camionul încărcat cu Ancioveta hamsia ce se prinde în miliarde de kg pe ţărmul Perului — pelicanii continuă să «pescuiască» pînă în mijlocul oraşului. (fotografia din stînga)

*

Dr. docent MIHAI BĂCESCU în laborator. (fotografia din stînga jos)

*

Neopilina, un melc cu 250 000 000 de ani vechime, regăsit în stare vie. Specie nouă pentru ştiinţă. (fotografia din dreapta jos)

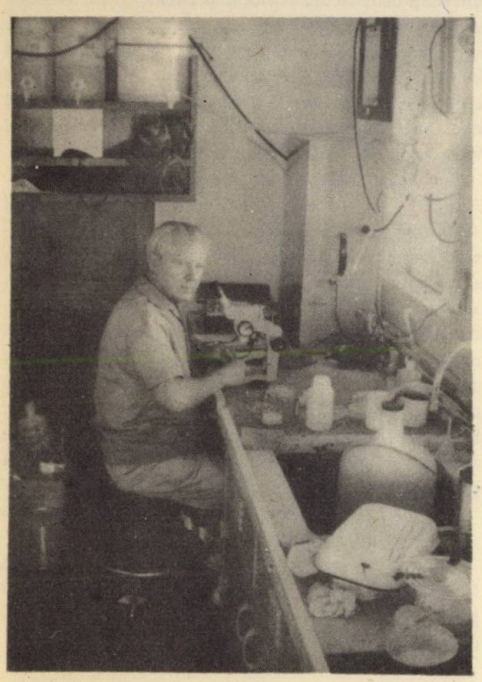

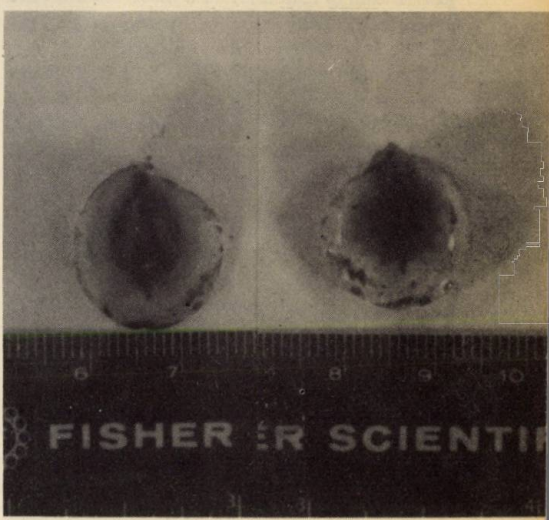

exploatează rentabil în Marea Caspică, pe coasta S.U.A. şi, recent în Marea Nordului, petrolul, gazele, cărbunele.

Fitoplanctonul, acea masă vie care se multiplică foarte repede, vegetaţia măruntă răspîndită în apa mării peste tot, este cu precădere obiectul de studiu actual al cercetătorilor. Cînd se va şti cum să fie colectată, selecţionată şi conservată în condiţii rentabil economice această pulbere ce conţine uriaşe cantităţi de substanţă nutritivă, va putea hrăni un număr mult mai mare de oameni decît cel care formează astăzi populaţia pămîntului.

Omul vede astăzi oceanul nu numai ca pe un imens ţinut al vînatului. El a început să-l îngrijească, să cultive în el tipuri de plante şi animale marine selectionate. Se fac acum timide începuturi de culturi de alge, de scoici perliere, culturi de midii şi stridii, de homari şi languste, creşteri supravegheate de chefali.

Aş mai vrea să menţionez încă o preocupare actuală care are o cutezătoare finalitate, forarea scoarţei submarine, acolo unde este ea mai subţire, pentru ca omul să poată ajunge la nesecata energie calorică şi la inepuizabila rezervă de metale topite în ea. Ele vor putea aproviziona şi satisface nevoile industriale ale omenirii, la ritmul actual de dezvoltare, încă milioane de ani.

Iată dar cîteva din strădaniile de astăzi ale ştiinţei oceanologice cu implicaţii pe tărîm practic.

—Sînt şi motive de ordin tehnic care să îndemne la cercetarea atît de amănunţită a adîncurilor apei?

—Firește. Abisurile oceanelor ascund animale şi chiar grupe de animale care aruncă o lumină cu totul

nouă asupra originii și vechimii vieții. Ele contestă unele date știute pînă acum. Neopilina, un melc cunoscut din straturile de acum 250 000 000 de ani numai în stare de fosilă, a fost descoperit cu cîțiva ani în urmă pe coasta de vest a Americii, în stare vie. Peștii crosopterigieni, de a căror existență oamenii de știință aflaseră tot din straturile geologice, cu vîrste de sute de milioane de ani, au fost regăsiți viețuind în apele Oceanului Indian. Omul așteaptă ca prin studiul sedimentelor fine din mijlocul marilor oceane — acolo unde fundul nu a fost răvășit — să descifreze nu numai istoria pămîntului însuși, ci și origina apei oceanice, și chiar origina și compoziția atmosferei inițiale.

— Nu aveți impresia că aceste «redescoperiri» duc la concluzii de o însemnătate care ar putea să impresioneze nu numai pe specialistul în științe oceanologice?

— Faptul că abisurile oceanelor păstrează condițiile de viață de acum cîteva sute de milioane de ani, ipoteza că în aceste hăuri ale apei s-ar afla condițiile primordiale ale existenței, deschide, fără îndoială, perspective cu totul noi gîndirii științifice contemporane.

— Știința românească, dacă n-ar fi să-l amintim decît pe savantul Emil Racoviță, își găsește în această pasionantă cercetare a vieții oceanului, o veche și strălucită tradiție. Care este contribuția cercetătorilor noștri de azi în dezlegarea tainelor apei marine?

— Participarea specialiștilor români se face din ce în ce mai mult simțită în uriașul efort mondial de a pune oceanul în slujba omenirii. De altfel, sub această lozincă s-a desfășurat și cel de-al II-lea Congres Internațional de Oceanografie (Moscova, iunie 1966) la care cercetătorii români au prezentat pe această temă comunicările lor.

În ultimii ani au fost publicate de edituri din străinătate, printre care **«Vie et milieu»** (Paris), **«Raports et proces-verbaux»**, editura Comisiei Internaționale pentru exploatarea științifică a Mării Mediterane, Columbia University Press, numeroase lucrări semnate de specialiștii noștri.

Anul acesta aite 58 de comunicări românești privind fizica mării, fauna de fund marină, fitoplanctonul, radioactivitatea marină etc. au cunoscut aprecierea forurilor internaționale oceanografice.

Nu pot să nu menționez faptul că, în activitatea de valorificare a oceanului mondial, în expedițiile științifice internaționale sînt invitați să participe și doi dintre elevii mei.

— Cunoașterea noilor descoperiri este rezervată numai cercetătorilor acestui domeniu? Cum poate nespecialistul din țara noastră, omul contemporan, omul curiozității inteligente, să-și satisfacă cel puțin în parte interesul și față de această știință?

— Participînd, în anul 1965 la expediția științifică internațională făcută în Oceanul Pacific pe nava americană «Anton Bruun», am avut cinstea să mi se ofere spre cercetare o bună parte din materialul de pești abisali și crustacei, scos cu acest prilej. 90 la sută din crustaceii aduși sînt noi pentru știință, aparținînd unor specii noi, nedeterminate încă, ce urmează a fi valorificați de cercetătorii noștri.

Din acest material, am organizat la Muzeul «Gr. Antipa» o expoziție specială, care prezintă o extrem de bogată colecție de pești și crustacei abisali. Expoziția mai prezintă și pești foarte rari în muzeele din străinătate: pești ai marilor adîncuri, (peste 1 500 m adîncime) pești luminoși, pești cu guri monstruoase, cu stomacuri uriașe. Muzeul s-a îmbogățit de asemenea cu exemplare din fauna marilor oceane (care ne lipseau pînă acum) cu numeroase animale aduse de nava «Galați» din apele Oceanului Atlantic. Acad. Eugen A. Pora a adus de asemenea cîteva exemplare de animale interesante din Oceanul Indian, cu ocazia participării sale la o expediție a navei sovietice «Vitez».

— Deci, contribuții românești la știința oceanografică mondială...

— Cred că este o contribuție firească. Țara noastră trebuie și poate să fie prezentă la efortul general pentru valorificarea imenselor resurse ale oceanului ce vor fi mîine în folosul omului.

Maria MOSCU

Geneza și evoluția peșterii de la Scărișoara

Cercetătorii secției din Cluj a Institutului de Speologie «Emil Racoviță» studiază de cîțiva ani geneza și evoluția peșterii de la Scărișoara. Cu prilejul unor măsurători, efectuate cu teodolitul, din 600 de puncte diferite, după altitudinea și poziția în spațiu, s-au stabilit cu precizie adîncimea maximă, dimensiunile avenului și s-au făcut observații interesante privind dinamica microclimatului și formațiunilor de gheață. Oamenii de știință clujeni au ajuns la certitudinea că între microclimatul din peșteră, morfologia și structura gheții și fenomenele carstice exterioare din platoul Scărișoara există o foarte strînsă corelație. Rezultatele cercetărilor au fost trecute în noua hartă a peșterii.

Cercetătorii secției din Cluj a Institutului «Emil Racoviță» au mai descoperit, explorat și cartat un număr de nouă peșteri și avene. Cea mai mare, care depășește în adîncime avenul peșterii Scărișoara, este peștera din Sohodol, din apropierea comunei Zecehotare.

Moment din timpul filmărilor la «Dacii»

Filmele anului CINEMATOGRAFIC 1967

Ce surprize ne va oferi anul cinematografic 1967? Răspunsul la această întrebare l-am aflat la studiourile de la Buftea, cetate a mirajului imaginilor pe peliculă, pe care cineaștii noștri au asaltat-o în ultima jumătate a anului cu unele producții interesante, divers repartizate ca tematică și gen. În contextul lor, filmul de actualitate se situează de astă dată pe primele locuri. Eforturile realizatorilor români spre o producție valoroasă, aptă să răspundă cerințelor și exigențelor marelui public se concretizează într-o bogată selecție de filme, a căror confruntare cu spectatorii este așteptată cu interes.

Printre filmele de lung metraj aflate în stadiul cel mai avansat al producției tehnice și artistice se află «Fantomele se grăbesc», cu care debutează regizorul Cristu Polixis, coautor totodată cu Tudor Popescu la scenariul pe care-l transpune în imagini. Ideea filmului, realizat în genul polițist, este aceea a contradicțiilor dintre idealurile și năzuințele tineretului actual și încercările zadarnice pe care le fac unele fantome ale trecutului de mult îngropat de a exista și a acționa potrivit unor deprinderi și năravuri vechi, condamnate implacabil de viață. Și fiindcă «Fantomele» este un film polițist, ne rezervăm dreptul de a nu-i divulga de pe acum subiectul, lăsînd spectatorilor satisfacția surprizei cu prilejul apropiatei premiere. Ceea ce se poate spune totuși este faptul că acesta va fi un film

de acțiune și totodată de analiză psihologică a personajelor.

Regizorul Andrei Blaier și-a ales terenul de filmare pentru majoritatea scenelor filmului «Dimineţile unui băiat cuminte» pe șantierul industrial de la Turnu-Măgurele, unde și-a deplasat interpreții în frunte cu Irina Petrescu și Dan Nuțu. Filmul își propune să dezbată o serie de probleme actuale ale tineretului nostru, aducînd în prim plan năzuința de realizare profesională și morală, efortul generos spre idealurile înalte și necesitatea de a lupta uneori și cu sine însuși pentru atingerea scopului dorit. În celelalte roluri ale filmului, îi vom revedea pe Ștefan Ciobotărașu, Sebastian Papaiani, Ion Caramitru și Octavian Cottescu.

Mircea Drăgan reia în «Golgota» tema anteriorului său film «Lupeni 29», continuînd acțiunea acestuia cu drama (inspirată după evenimente autentice) celor șapte văduve de mineri uciși în 1929. care încearcă să obțină de la autoritățile timpului pensiile legale. Arestate de jandarmi, văduvele sînt duse pe jos, din post în post, cale de 70 de kilometri cu scopul de a le obliga să renunțe la revendicările lor. De-a lungul acestui îngrozitor itinerar, punctat cu numeroase întîmplări și momente dramatice, din care realizatorul filmului închipuie o adevărată Golgotă a epocii respective, femeile nu abandonează lupta pe care o duc ca o continuare a idealurilor politice ale celor uciși, cu credința în adevărul și dreptatea cauzei pe care acestea le reprezintă.

O interesantă asociere simbolică de legendă și mituri străvechi cu evenimente și întîmplări reale petrecute în ambianța actuală a unui sat dobrogean, stă la baza scenariului scris de Mihnea Gheorghiu pentru filmul «Zodia fecioarei» pe care-l realizează Manole Marcus.

În rolurile principale apar actorii Cristea Avram, Ana Szeles, Gilda Marinescu, Ioana Bulcă, Mircea Basta și alții. Drama dureroasă pe care o trăiesc în final cei doi tineri îndrăgostiți, Dița și Dionis, se declanșează o dată cu aflarea subită a unor adevăruri implacabile, tăinuite ani de-a rîndul de părinții acestora, filmul aducînd în prim plan obligativitatea răspunderii morale în viața personală și de familie.

Regizorul Lucian Bratu revine pe platourile de filmare cu o temă de actualitate. Este vorba de «Această fată fermecătoare», în al cărui rol titular a distribuit-o pe Margareta Pîslaru. Cine este această fată fermecătoare? Lucian Bratu o caracterizează sumar spunîndu-ne că va fi de fapt prototipul generalizat al unor personaje reale, o tînără plină de farmec care, conștientă de aceste calități, tinteşte cu orice preț spre a deveni vedetă. Ruxandra dorește să devină actriță, deși la drept vorbind ea nu simte pasiune pentru această profesie, ci este atrasă exclusiv de succesul facil, egoist, care să o situeze în centrul atenției generale, să-i creeze un nume și o publicitate artificială. Întîmplările prin care trece eroina filmului o vor face să înțeleagă că adevăratul succes în artă este condiționat de valoarea autentică, de dăruirea totală pentru idealul propus.

Tot un film de actualitate, inspirat de mediul sătesc, se anunță a fi și comedia regizorului Gh. Turcu, «Monumentul naturii» după scenariul scriitorului Suto Andras. Conflictul dramatic, împletit cu situații comice, se produce între președintele unei cooperative agricole de producție (secundat de contabilul Golovici) și inginerul Ștefan Dimitriu. Acesta încearcă să reabiliteze dezvoltarea sectoarelor de producție cerealieră și zootehnică, printr-o serie de măsuri agrotehnice în contextul cărora se află și planul de desecare a unei mlaștini întinse pe sute de hectare. Pentru a nu-și pierde terenul de vînătoare, președintele și contabilul vor încerca diverse subterfugii declarînd în cele din urmă zona cu pricina drept «monument al naturii». Desigur că, în cele din urmă după o serie de amuzante situații comice, încercările acestora vor fi împiedicate și activitatea cooperativei va reintra pe făgașul normal. În rolurile principale ale filmului apar actorii Radu Beligan, Marcel Anghelescu, Tudorel Popa, Ilinca Tomoroveanu, Lazăr Vrabie, Vasilica Tastaman, Colea Răutu, Ștefan Tapalagă.

Irina Petrescu și Dan Nuțu într-o scenă a filmului «Dimineţile unui băiat cuminte»

Bun cunoscător al lumii petroliștilor, așa cum ne-au probat scrierile sale pe această temă, Ioan Grigorescu se află la cel de-al treilea scenariu de film, inspirat de data aceasta din actualitatea vieții sondorilor. «Subteranul», în regia lui Virgil Calotescu, va fi un studiu de caractere și individualități distincte, cu luminile și umbrele inerente omenești, surprinse în centrul unei acțiuni puternice, definitorii, de-a lungul căreia se nasc pasiuni și antipatii, se cristalizează tipuri și personalități viguroase.

Cu «Ultima noapte a copilăriei», Savel Stiopul întreprinde o investigație în lumea adolescenței încercînd să-i intuiască problemele specifice, să-i analizeze avîntările, incertitudinile sau oscilațiile, subliniind setea de puritate și devenire a celor ce fac primii pași spre o vîrstă a răspunderii personale. Eroul principal al filmului, Lucian, de curînd absolvent al liceului, este o fire pasionată de artă și dornică de realizarea vocației spre care năzuiește: muzica. Alături de el evoluează și alte personaje, băieți și fete, reprezentînd aceeași generație, cu pasiunile și încercările sale de a cuceri viața. Împreună, vor trăi o avalanșă de întîmplări extraordinare și agitate în cursul ultimei lor vacanțe liceale de vară, o dată cu încheierea căreia adolescenții vor simți, datorită experiențelor acumulate și răspunderilor căpătate pe neașteptate, că s-au maturizat sufletește, consumîndu-și această ultimă etapă a copilăriei lor.

Anul cinematografic al coproducțiilor continuă cu «Dacii» și «7 bărbați și o femeie», ambele realizate împreună cu cineaștii francezi. «Dacii» oferă pasionaților cinefili prilejul să-i revadă pe cîțiva din actorii străini aplaudați într-o serie de filme de succes ca Pierre Brice, George Marshall și Marie Jose Nat, care vor evolua în filmul regizorului Sergiu Nicolaescu (scenariul Titus Popovici, imaginea Costache Ciobotariu), prima coproducție cu cineaștii francezi semnată de un realizator român, alături de Amza Pelea (Decebal), Mircea Albulescu (Oluper, fratele regelui dac), Emil Botta (marele preot) și alții.

Realizată în cinemascop, eastmancolor, cu o distribuție numeroasă și o figurație impresionantă, în decorurile monumentale ridicate în incinta studiourilor de la Buftea sau pe platourile interioare sau în ambiențe naturale, «Dacii» va fi un film spectaculos, cu acțiune dinamică și antrenantă, surprinsă în contextul unor date istorice veridice. Cu acest prilej, legendara figură a marelui Decebal va fi evocată sub dubla sa înfățișare, de conducător de stat și om stăpînit de pasiuni și deziluzii, de suferințe și sacrificii personale.

Jean Marais duelează și întreprinde o serie de acrobații spectaculoase în studiourile de la Buftea în compania actorilor români Șerban Cantacuzino, Florin Piersic, Jean Lorin Florescu, Nicolae Secăreanu, Dem. Rădulescu, alături de care îi întîlnim pe Marilu Tolo, Sidney Chaplin și Guy Bedos. Subiectul filmului «7 bărbați și o femeie», coproducție româno-franceză semnată de cunoscutul regizor al filmelor de mantie și spadă Bernard Borderie, îi plasează pe eroii principali, doi ofițeri francezi Duprat și Dorgeval împreună cu cei cinci soldați, într-o cascadă de aventuri comico-spectaculoase imaginate pe fundalul zbuciumat al primelor campanii napoleoniene în Italia.

Cadru din filmul «Fantomele se grăbesc»

În sfîrșit, Francisc Munteanu ne-a anunțat apropiata intrare în producție a noului său film, care nu va mai fi inspirat de evenimentele războiului ci de actualitatea cotidiană. «Melodii, melodii» va fi un film muzical cu momente comice a cărui acțiune se va desfășura în ambianța cunoscută a Bucureștiului.

Piesa lui Alex. Mirodan, «Șeful sectorului suflete», care s-a bucurat de mult succes în stagiunile trecute, l-a atras pe regizorul Gheorghe Vitanidis, care se pregătește să o transpună pe ecran într-o versiune cinematografică realizată de autor.

Iată doar numai o parte din producțiile cu care cineaștii pășesc pragul noului an, deoarece, pînă în momentul cînd rîndurile de față vor fi văzut lumina tiparului alte noi scenarii vor fi intrat probabil în studiouri.

Ion MIHU

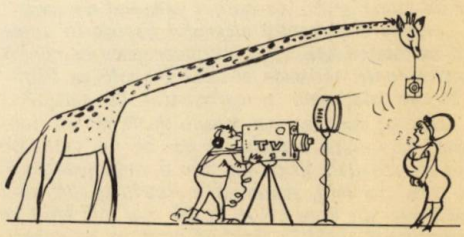

Desen de C. GHEORGHE

ȘTIAȚI CĂ...

...femeile au o memorie mai bună decît bărbații datorită unor procese mai rapide de reînnoire a celulelor nervoase din creier?

...lipsa de vitamine din alimentație în timpul sarcinii poate să ducă la malformații ale fătului? Experiențele doctorului Hutter din Dusseldorf, făcute pe animale, au demonstrat că hrana lipsită de vitamina A dă tulburări de vedere și deformări ale aparatului cardio-vascular, lipsa vitaminei B și B2 dă deformări ale creierului, ochilor și a scheletului, a vitaminei C nașteri premature, a vitaminei D — avorturi și deformări ale sistemului osos.

...zborurile la înălțime (cu avionul sau alte mijloace) ar constitui un excelent antrenament pentru arterele coronariene (ale inimii) și deci o modalitate de prevenire a infarctelor de miocard? Cel puțin aceasta este părerea cardiologului parizian dr. Plas care explică în acest mod raritatea infarctului de miocard printre personalul navigant, în comparație cu restul populației.

...cea mai nouă metodă de tratament a cariei dentare — datorită unui profesor american — este aceea a accelerării formării dentinei din corpul dintelui cu ajutorul unei surse de curent electric aplicată direct pe fundul cariei, după curățirea ei prealabilă? Prin această metodă se reușește să se obtureze din nou caria cu «materialul clientului», fără ajutorul altor materiale străine decît a aparatajului electric care incită «creșterea» dentinei.

...după părerea profesorului englez John Judkin de la Universitatea din Londra, cauza reală a bolilor de inimă ar fi... consumul exagerat de zahăr?

...pentru tratamentul ulcerului gastric în unele țări se fabrică «pișcoturi antiulceroase» ce conțin medicamente antiacide și neutralizante ca trisilicatul de magneziu și carbonatul de calciu?

...leneșii obosesc mai repede decît cei ce muncesc? Circulația sîngelui la cei ce nu muncesc (nu au activitate fizică sau duc o viață sedentară) se face mai lent, schimburile nutritive sînt mult încetinite, din care cauză la cel mai mic efort se acumulează rapid în țesuturi produse de dezasimilare care epuizează foarte repede rezervele de energie și produc oboseala.

...pentru distrugerea țînțarilor din regiunile intens infestate, de mare utilitate s-au dovedit sunetele — înregistrate pe bandă de magnetofon — emise de un țînțar mascul care își cheamă femela? Amplificarea acestor sunete atrage țînțarii în camere speciale cu insecticide, de unde nu mai ies decît... pe fără.

...anumite celule din ficat dețin «planul general» de apărare a organismului uman?

...scularea de dimineață din pat este o problemă mai dificilă pentru femei și pentru tineretul sub 24 de ani decît pentru bărbați și pentru persoanele în vîrstă de peste 50 de ani?

...ochelarii de soare (lentilele negre) accelerează instalarea presbiției la persoanele care întrebuințează timp mai îndelungat acest gen de ochelari? Aceasta, din cauză că lentilele negre măresc tensiunea intraoculară, ceea ce poate duce cu timpul nu numai la presbiție precoce ci chiar la glaucom, una din cele mai grave boli de ochi.

...«Penduran»-ul — un tip de penicilină cu acțiune de lungă durată, se fabrică la Dresda — este foarte util în prevenirea crizelor de reumatism acut și în combaterea unor boli cronice provocate de microbi sensibili la penicilină?

...razele ultraviolete distrug în cîteva secunde orice fel de microb chiar dacă e rezistent la antibiotice? Pe baza acestei observații s-au construit aspiratoare de praf cuplate cu surse de raze ultraviolete, pentru uzul spitalelor.

...caria dentară e considerată ca boală... contagioasă? Un microbiolog a reușit să izoleze din carii un soi de streptococ pe care îl consideră drept agentul cauzal al cariilor dentare. Cu ajutorul acestui microb special, el a reușit să provoace la animalele de experiență carii dentare în toată regula.

...utilizarea îndelungată a antibioticelor (tetraciclina, streptomicina, penicilina etc.) după ultimele observații poate să producă tulburări și întîrzieri de creșteri normale la copii?

...mortalitatea prin boli de inimă în rîndul fumătorilor de țigară este de trei ori mai mare decît în rîndul nefumătorilor?

Dr. Mircea OLTEANU

ÎN CLIPE DE RĂGAZ...

Parafrazînd o cunoscută butadă a lui Sadoveanu, am putea spune că atunci cînd s-a alcătuit lumea și s-a hotărît soarta feluritelor neamuri, coreeanului i-a fost hărăzit să-și facă veacul numai între munți și între ape. Cîmpii nu vezi aproape deloc în întreaga peninsulă. Pretutindeni se înșiră numai înălțimi în lanțuri sau răzlețe, împădurite ori fără pic de vegetație, mici și pipernicite sau împungînd cerul cu vîrfuri semețe, de o frumusețe unică. Iar între stînci și steiuri, între holmuri și runcuri, ca și cum ar vrea să stabilească puncte de legătură, sticlesc apele..

Trăind într-un asemenea peisaj, cîștigîndu-și existența din îmblînzirea lui, coreeanul își rînduiește și odihna, clipele de recreație, în funcție de aceste elemente. Pretutindeni, pe cotele înalte, în locurile pitorești s-au amenajat cabane încăpătoare. Iar apele, atît cele mari cum sînt Dedonganul, Hakdonganul, Dumonganul sau Hunganul cît și puzderia de lacuri, te întîmpină cu o mulțime de tentații: flotile de nave, mici, albe, adăpostite în golfuri pline de soare, promontorii de piatră de pe care poți arunca undița în valuri, umbrare tăinuite sub care te poți retrage dacă zăpușeala e prea mare. Duminica, dis-de-dimineață, orășenii și cei de la sate pornesc într-un adevărat exod. În autobuze sau pe biciclete, pe platformele camioanelor sau pe jos, oamenii se îndreaptă spre locurile de agrement. Locuitorii capitalei preferă în aceste ceasuri Morambonul, Cean Su Phonul sau țărmurile Dedonganului. Pe Morambon și în jurul său îi așteaptă răcoarea grădinii botanice, micile pagode în formă de ciuperci ce răsar ici-colo dintre pini sau dintre castani, poenele smălțuite cu flori albe și roșii. Aici excursioniștii se odihnesc, tăifăsuiesc sau, cel mai adesea, se angajează în lungi partide de șah coreean, un joc complicat care-ți cere multă răbdare. Nu lipsesc nici mesele pentru ping-pong pe care le caută mai cu seamă tinerii extrem de iscusiți în acest sport.

Pe Dedongan, punctele de atracție cele mai căutate sînt parcul amenajat în insula cea mare, poarta de apus și faleza acoperită cu dale de piatră albă. Către insulă duce un pod de vase, la capetele căruia șoferii trebuie întotdeauna să aștepte cîteva minute, deoarece pe el nu e loc decît pentru un singur rînd de mașini. Pe limba de pămînt rotundă, bine protejată de năvala apelor, își susură frunza păduri mari de plopi albi. La umbra lor s-au amenajat terenuri de tenis și de volei și s-au pus bănci de lemn pentru cei osteniți. Poarta de apus e locul de întîlnire al celor vîrstnici. Vin aici de mulți ani, așa încît se cunosc și își știe fiecare locul unde trebuie să se așeze. Cît se ridică soarele de două suliți sosesc cu toții: bătrîne cu părul albit strîns într-un coc mare, la ceafă, îmbrăcate în portul atît de caracteristic — pantaloni și fuste de pînză sau de mătase, bluze mici negre sau roz — bunici venerabili purtînd pe cap pălării din paie de orez și în mîini pipe lungi ca niște ciubuce. Cîțiva aduc cu ei și instrumente muzicale: un fel de tobe lunguiețe și mici țimbale, ale căror coarde, pentru a scoate sunetul dorit, trebuie nu percutate ci ciupite. Se dau bineți și se schimbă cuvenitele întrebări despre sănătate, despre noutățile care au survenit în viața fiecăruia de la ultima întîlnire.

Apoi oamenii se așează unii lîngă alții pe iarbă formînd mai multe rînduri concentrice. La mijloc se lasă un mic loc gol. Careva dă semnalul pentru începerea petrecerii. Pe minuscula scenă improvizată apare un bătrîn sau o bătrînă dintre oamenii adunați roată, care sînt actori și spectatori în același timp. Cel desemnat «să se producă» începe o poveste în versuri pe care o cîntă schițînd totodată și pașii unui dans vechi. Tobele și țimbalele acompaniază în surdină iar asistența ține tactul bătînd din palme. Ceasuri întregi se desfășoară, ca un ritual, acest spectacol în aer liber, unic în felul lui și care-și are obîrșia în timpuri imemorabile.

În acest timp, tinerii își fac de lucru în barăcile din preajmă unde pot să dea doi cioni și să-și încerce iscusința trăgînd la țintă, ori pe terenurile de baschet Mulți preferă plimbările cu vaporul sau canotajul și fluviul este plin de ambarcațiunile lor.

După amiază, cînd atmosfera se mai răcorește și forfota pe apă încetează, începe pescuitul. N-am văzut pescari mai ingenioși decît coreenii. Ei știu

să-şi confecţioneze la iuţeală instrumentele de trebuinţă şi adeseori chiar şi un băţ de trestie devine în mîna lor un instrument de temut. Pentru ca prada să le fie cît mai bogată se înarmează cu cîte patru şi chiar cinci undiţe. Atîtea cîrlige aruncate simultan ar trebui să-i facă să stea cu ochii , cum se spune, într-o sută de părţi. Dar isteţi, au găsit o soluţie pe cît de simplă şi de eficace pe atît de nostimă. La fiecare undiţă atîrnă de beţişorul de care o priponesc cîte un mic zurgălău de alamă sau de argint. Şi cînd peştele se prinde şi încearcă s-o tulească cu momeala se şi aude clinchetul lui jucăuş. Am văzut norocoşi la care cîntau dintr-odată, ca într-un basm, trei şi chiar patru zurgălăi. E lesne de înţeles că muzica lor nu putea să fie decît un arpegiu al bucuriei. Ni s-a întîmplat să vedem însă şi un pescar ghinionist căruia peştele, într-o clipă de neatenţie, i-a furat nu numai momeala ci şi sfoara cu zurgălău cu tot. Deh! Se mai întîmplă.

La sate, o mare căutare o au balansoarele. Fete şi băieţi şi chiar şi oameni mai vîrstnici se strîng în jurul lor şi se avîntă perechi-perechi pe capetele scîndurilor care-i proiectează ritmic în sus. E un prilej de destindere şi de înveselire. Seara, oamenii care au alergat sau s-au odihnit peste zi caută un spectacol bun şi sălile teatrelor gem de lume.

Ceasurile de odihnă ale coreeanului, petrecute între munţi şi ape, sînt ca şi cele de muncă: interesante, bogate în conţinut.

Ion PAVELESCU

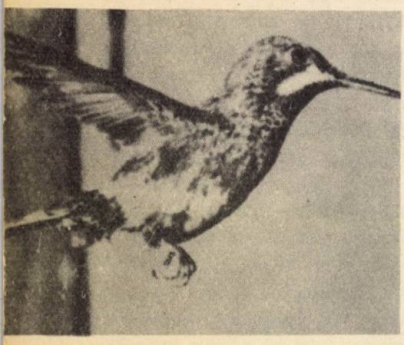

COLIBRI

PASĂREA LUMINĂ

Cînd soarele îi trece prin pene, pasărea colibri străluceşte ca o nestemată. Aşa dar nici unul din cele două nume care i se mai dau nu pare nepotrivit: Pasărea-lumină; Pasărea-piatră-nestemată.

Sînt cunoscute pînă acum 319 specii de păsări colibri. Cea mai mare dintre ele măsoară 23 de cm în lungime şi are greutatea de 20 de grame, iar cea mai mică are 25 de milimetri şi greutatea 2 grame. Atît prin forma sa, cît şi prin varietatea culorilor penelor, colibri trece drept cea mai frumoasă pasăre din lume. Pietrele preţioase — spun specialiştii — nu pot fi comparate în strălucire cu această splendidă creaţie a naturii, care este pasărea colibri. Înţelegem deci pentru ce vechii mexicani au creat legenda potrivit căreia sufletele eroilor morţi sînt transformate în păsări colibri. Brazilienii o mai numesc şi beija-flores **— sărutul florii. Unele specii au podoaba de pene încununată de un guleraş şi de un moţ care scînteiază în lumină în toate nuanţele spectrului solar.**

Viaţa acestei păsări este studiată acum, în captivitate, cu aparataj modern — televiziune, cinematograf, magnetofon — în multe centre de specialitate din lume. Înregistrările făcute pe film şi pe bandă de magnetofon, au stabilit, între altele, că zborul pasărei muscă — specia cea mai mică de colibri — se realizează cu 50—200 de bătăi din aripi pe secundă, după situaţia în care se află: zbor normal, de cursă lungă, zbor de vînătoare, zbor de luptă. Inima îi bate în mod normal de 500 de ori pe minut, iar în timpul zborului de vînătoare de 1200 de ori. Aripile speciilor mici de colibri sînt atît de perfect adaptate, încît pasărea poate zbura: orizontal, vertical, pe spate, în părţi, în zig-zag, înainte şi înapoi, sau să stea fix în spaţiu. Din cauza enormei cantităţi de energie pe care o risipeşte în timpul zborului, colibri are nevoie de hrană multă şi substanţială. În staţiunea Bad Aibling, unde sînt hrănite cu zahăr, aceste păsări mănîncă, în 24 de ore, o cantitate de hrană egală cu 70% din greutatea corpului lor. La om aceasta ar însemna 50 de kg de alimente pe zi. Colibri îşi petrece cea mai mare parte din viaţă în zbor, — vînînd insecte şi culegînd nectarul din florile pe care nu le atinge decît cu ciocul şi cu lunga sa limbă specializată în scormonirea petalelor. Pentru a-şi micşora nevoia de energie şi a putea trăi în frigul nopţilor tropicale, colibri are facultatea de a-şi amorţi trupul, în timpul somnului, astfel că temperatura îi scade, echivalîndu-se cu mediul înconjurător, deci îşi pierde, treptat, starea de animal cu sînge cald. Pentru a trăi tot timpul în mijlocul florilor, colibri migrează de-a lungul continentului american, de la capul Horn şi pînă în Alaska şi Labrador şi se stabileşte pe malurile fluviilor, în păduri, în grădini, pe cratere de vulcani, pe dealuri înverzite. În captivitate li s-a observat şi însuşirile deosebite. Colibri este încrezător în sine, curajos, certăreţ, gelos, tandru ca soţ şi părinte, simpatic în general.

— *N-am ştiut că dificultăţile tale financiare sînt chiar atît de dezastruoase*

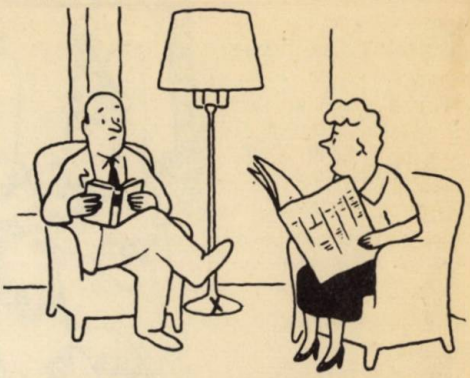

— *Că eşti acum de acord cu mine, asta n-o să-ţi ajute cu nimic: între timp, mi-am schimbat eu părerea!*

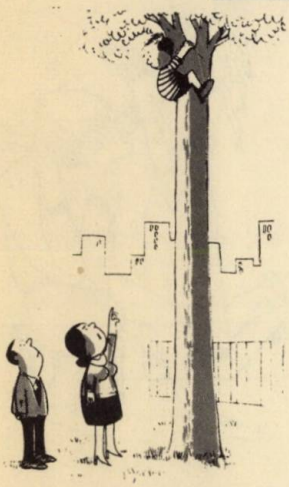

— *Dă-te jos repede, dacă nu vrei ca să vină tata pînă la tine.*

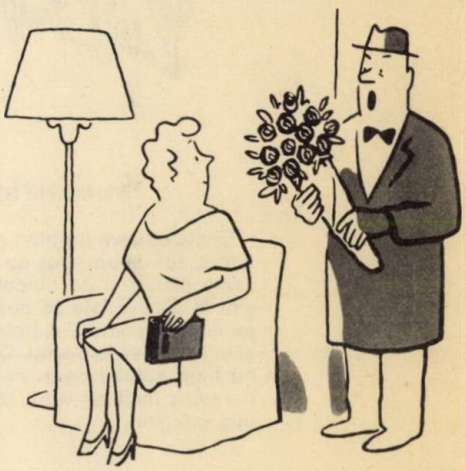

— *Stai, nu începe să-ţi faci visuri, le-am găsit în troleibuz...*

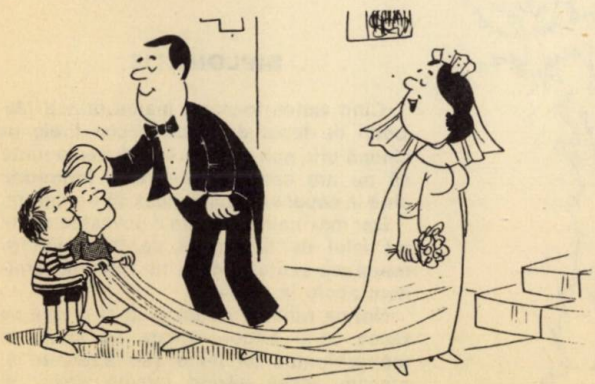

— *Îmi pare bine că-ţi plac copiii; sînt ai mei...*

UMOR STRĂIN

Vasile BARAN

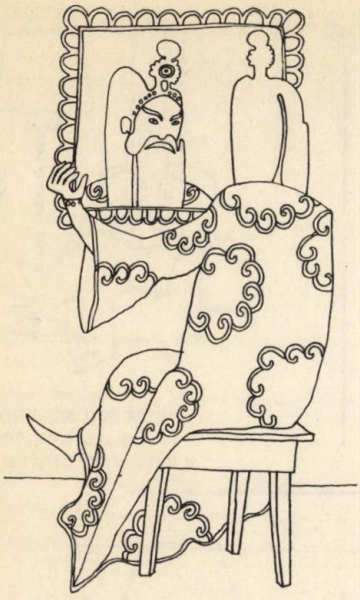

REPETIȚIE

De șase ani, maestrul de balet nu mai jucase și-acum, la repetiție, în rolul mandarinului se simți, dintr-o dată, atît de greoi încît, văzîndu-se-n oglindă, i se păru lui însuși un urs mătăhălos și, îngrozit de crima care-o făcuse timpul, își încordă toți mușchii și, într-un dans teribil, se răsuci în juru-i cu dălți de foc în mîini, sculptîndu-și propriu-i trup pîn-la suplețe.

Acesta a și fost spectacolul de gală.

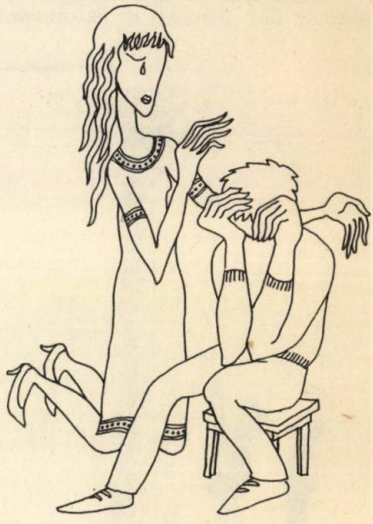

ROMANTICA

Exista undeva un pian și în altă parte o fată și tot ce-am vrut eu era să aduc de acolo pianul și de dincolo fata și eu să cînt la pian și fata să danseze și să port pe degete pianul și să cînt apoi pe inima ei și să danseze pianul. Dar lucrul acesta nu l-am putut face și m-am întristat atît de adînc încît au venit la mine pianul și fata plîngînd.

DIPLOMAȚIE

Cînd venea toamna, mama punea războiul de țesut după ce trecea firele de cînepă prin apa rîului și își aducea aminte că nu are spată și mergeam împreună pînă la capul satului, la nașa să i-o cerem.

Dar mai înainte, mama îi povestea nașei tot felul de lucruri și de întîmplări și ne-apuca seara și nașa ne ruga să rămînem acolo la masă.

Noi ne ridicam de pe prag și mama se făcea că-și aduce aminte de spată și mă-nghiontea pe mine să-i spun eu și plecam acasă sărind într-un picior și răsucind spata ca pe-o elice.

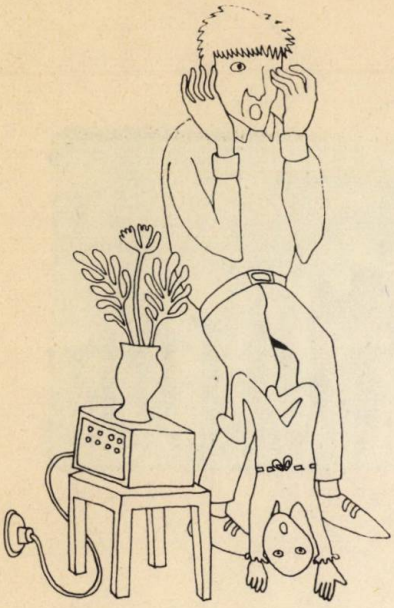

MOARTEA PĂPUȘII

Demult de tot, cînd eram copil, făcusem rost, nici eu nu știu cum, de o pungă cu bomboane, adică de un munte de aur și le mîncam uitîndu-mă în fereastra casei de peste drum la păpușa cu nasul lipit de sticlă, despre care, dacă n-ar fi fost păpușă aș fi zis că-i de-o vîrstă cu mine.

Toate orele de iarnă în care am supt bomboanele, păpușa a stat nemișcată, privindu-mă și înghițînd în sec și cînd am terminat a căzut și a murit.

ȘOCUL

Copilul e acum mare, a împlinit zece ani dar cînd avea două săptămîni era să moară.

S-a născut vara, în iulie, și după două săptămîni tatăl l-a pus pe cîntar să vadă cu cît i-a crescut greutatea și copilul a căzut cu capul în jos, între bufet și masa de radio și nici acum tatăl nu-și poate explica de ce, în loc să-l ridice, a coborît în pivniță să aducă un braț cu lemne.

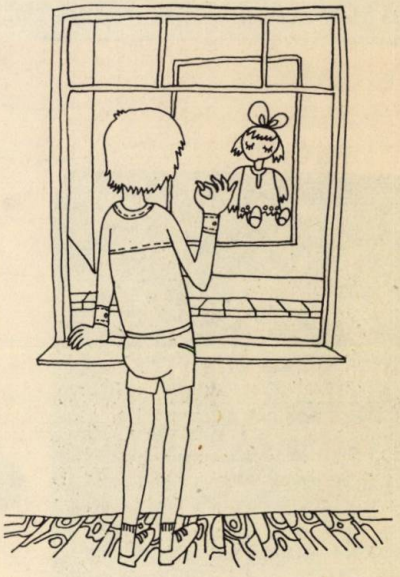

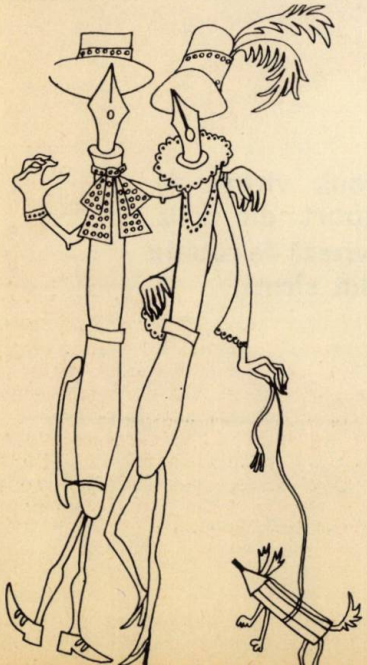

FABULĂ

Sigur că nu trebuie să ne mirăm de toate prin cîte a trecut stiloul meu Montblanc, cine i-a făcut cavitatea pentru cerneală, cine i-a pus penița. Un lucru este însă cert: căzînd pe mîna mea, el își împlinește un ideal și n-aș fi deloc cutremurat dacă, discutînd cu celelalte stilouri, seara, la balurile lor, stiloul meu le-ar spune celorlalte stilouri: fără mine stăpînul n-ar fi făcut ce face!

Desene de Rodica PRATO

M. I. C. M.
INTREPRINDEREA INDUSTRIALĂ DE STAT

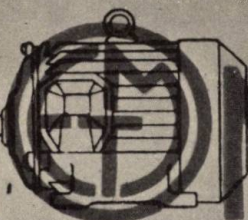

TIMIȘOARA, BULEV. REPUBLICII Nr. 21 - TELEFON : 13856

produce și livrează

VENTILATORUL DE MASĂ

care se utilizează în locuințe, birouri sau magazine. Se livrează în două variante

VM3, cu două viteze de rotație și suport din tablă.
V M 4, cu o viteză de rotație și suport din sîrmă

SCARA DE AUR

Cît de dragi le sînt copiilor basmele, nu-i nici o noutate! Dacă în fiecare seară ai scoate din «desaga cu povești» cîte-o întîmplare fantastică, tot n-ar fi de-ajuns. Invariabilul: «Mai spune-mi una!» — se reeditează mereu și mereu cu aceeași nerăbdătoare curiozitate. Și părinții sînt, nu rareori, puși în încurcătură. Fiindcă nu-i ușor să-ți aduci aminte ori chiar să născocești nesfîrșite opreliști pe care Făt-Frumos le-a înfruntat întotdeauna cu nebănuita lui vitejie...

Cristina Panaite, deși e acum școlăriță sadea, n-a ajuns totuși la vîrsta cînd poveștile pot s-o lase indiferentă. Pentru ea și pentru foarte mulți copii asemenea ei s-ar putea, ar trebui să se scrie un basm de-o neasemuită frumusețe. Nu, nu cutez să-ncerc — copiii sînt tare pretențioși! Dar basmul ar suna, în linii mari, cam așa: «Au fost odată, și trăiesc și astăzi, niște oameni de-o rară cutezanță. Furtunile sau viscolul nu înseamnă pentru ei nimic. Dar asta-i prea puțin: oamenii aceștia se prind la luptă cu munții, taie drumuri pe sub pămînt, schimbă cursul apelor și scapără din undele repezi, salbe de scîntei. Și din milioanele de luminițe împletesc apoi o scară, cu totul și cu totul de aur, care scînteiază pînă departe ziua și noaptea. Scara se prelungește tot mai mult și mai mult; Vitejii urcă treaptă după treaptă fără să ostenească nici o clipă. De altfel, puterea lor nu stă numai în mușchii brațelor: îi ajută mașini năzdrăvane, ce se nasc din înțelepciunea minții, și care sînt puse la treabă. Și-s tare învățați acei viteji, de aceea nu dau nici o dată greș în planurile lor...».

O, desigur basmului i se cere un neîntrecut meșteșug, dar fantezia nu-i atît de mult solicitată, în cazul de față. Dacă i s-ar spune Cristinei, chiar și numai acest început, ar înțelege precis despre ce e vorba. Și între temerarii constructori ai «scării de aur» ar deslușì îndată chipul tatălui ei și atîtea alte figuri cunoscute: de la Bicaz, Argeș, Lotru... Povestea e o poveste adevărată; întîmplările din care e alcătuită ne sînt contemporane. Zilnic i se mai adaugă un paragraf de ți-e greu chiar și numai să transcrii, cu atîta viteză...

Mi s-a-ntîmplat și mie prima oară și-apoi am asistat la nedumerirea altor colegi de breaslă, care se-ntrebau, o dată ajunși la Corbeni: Unde e șantierul?» Fiecare se-aștepta să vadă puzderie de schele, de stîlpi metalici sau alte elemente asemenea, specifice șantierelor. Dar în afară de barajul Vidraru, de la Cheile Argeșului, prins acum între două creste, pînă la 165 de metri înălțime, nimic nu se zărea în exterior. Și totuși, mai la fiece pas, călcai pe locurile pe unde construcția hidrocentralei se desfășura din plin. Pe o lungime de aproape 50 000 de metri, oamenii săpau drumuri subterane în stîncă, metru după metru. Și nu cu ușurință! N-au fost rare nici cazurile cînd bolta subterană se prăvălea pe negîndite, barînd înaintarea; și lucrul era reluat de la capăt zile și zile de-a rîndul: piatra se lăsa greu încătușată! Presiune, viituri de apă trebuiau biruite cît mai grabnic, acolo la zeci de metri sub pămînt. Pavel Oțel sau Paul Țibaniuc — mineri tunelișți — sînt un strop din întreaga energie umană angajată în astfel de încleștări aspre. Primei străpungeri pe galeria de fugă i-au urmat nenumărate izbînzi de acest fel. Fiecare din ele a fost un eveniment, primit cu bucurie firească. Oamenii erau mulțumiți, dar știau că dacă au învins, într-alt chip nici nu s-ar fi putut. Și-acum, privind în urmă la toate greutățile cu care-au avut de luptat, spun simplu: «a trecut!»

Da, ce-i drept, greul a trecut! Șantierul hidrocentralei de pe Argeș nu mai este acum șantier, excepție făcînd «surorile mai mici» — micro-hidrocentralele care se construiesc în aval și-n amonte de apa Argeșului. Dar a disloca din culcușurile ei milenare aproximativ un milion și jumătate de metri cubi de stîncă, a croi albii subterane, a statornici la peste o sută de metri adîncime o sală de autentic palat, care și în filme poate să pară neverosimilă, iată fapte ce conferă pe de-a-ntregul calitatea de elemente ale unui basm cu intensități maxime de eroism.

Da, spuneam că faza de șantier, la hidrocentrala «Gheorghe Gheorghiu-Dej» este acum motiv de retrospectivă. Fiindcă în somptuoasa sală — îmbrăcată în travertin, plăci de aluminiu, plăcuțe ceramice și gresie — apa coborîtă din lacul de acumulare va trece prin «hora turbinelor» și va scăpăra unde și valuri de lumină, care se vor contopi cu fluviul de energie electrică a țării.

O nouă treaptă s-a împlinit pe scara cea de «aur». Specialiștii îi spun treptei, în termeni specifici: 220 megawați — putere instalată. Dar formula, în sine, nu diminuează ci, dimpotrivă, sporește conținutul de poezie al acestei realități.

Unde e șantierul? — întrebarea a devenit actuală, la o altă viitoare hidrocentrală. «...Șoseaua urcă spre Voineasca/ Iar Lotrul curge spre Brezoi...» scria poetul Ion Minulescu. Dar pe vremea aceea șoseaua era pustie. De la Brezoi, în sus, comunele rare sînt însuflețite de un evident început de prefaceri. Pe vechiul drum forestier mecanisme de nivelat terenul. E un fel de amănunt simbolic: se netezește calea unui alt destin al acestor așezări!

Șantierul? E prezent pe distanțe de zeci și zeci de kilometri. Ce-i drept, și aici, ca și la Argeș, cele mai multe puncte de lucru ale șantierului sînt «ascunse». În primăvară, cînd s-a atacat galeria de fugă, se mai putea vedea, bunăoară, o spărtură pe peretele unei stînci, la Mălaia. De-atunci însă, drumul a înaintat mult în munte și dacă vrei să stai de vorbă cu vreunul dintre oamenii brigăzii conduse de Eugen Ciupag, trebuie să cobori cu o «colivie» la peste o sută de metri sub crusta de piatră. La fel și în centrala electrică, asemănătoare celei de pe rîul Argeș. Perfect perceptibile sînt, în schimb, dintr-odată, modificările din Voineasca, care va deveni destul de curînd, un cochet orășel de munte, cu blocuri de locuințe, cu magazine și tot ce ține de funcțiile urbane. Tot la suprafață sînt și lucrările «Niagarei», cum este supranumit în glumă, locul viitorului baraj, care va zăgăzui cel mai mare și mai înalt lac montan (300 milioane metri cubi de apă la 1 200 m altitudine). Și totuși de ce i se spune «Niagara?» Fiindcă aici se va realiza cea mai înaltă cădere argintie — 816 metri — din schemele de amenajare hidrotehnică a cursurilor de apă din țara noastră. Sub pămînt — 20 de kilometri derivație principală și 125 de kilometri aducțiuni secundare, lungime de șantier subpămîntean. «Greul a trecut» — spuneau pînă mai ieri constructorii argeșeni. «Greul abia începe» ar putea rectifica aceiași constructori veniți la Lotru, ca să adauge o nouă treaptă scării de «aur».

— Ei, peste un-an doi-trei o să fie simplu. Vom avea și lumină și blocuri, și apă curentă — de toate — ne declară cu zîmbet voios inginerul Gh. Cocoș, directorul grupului de șantiere de pe Lotru.

Dintîi te miri cu cîtă seninătate vorbește acest om tînăr despre dificultăți reale, încă nerezolvate. Și ce capacitate de a socoti anii ca pe o simplă înșiruire de zile! Dacă afli însă că la Bicaz, apoi la Argeș, acest om a trecut prin tot felul de încercări, inerente unei lucrări atît de vaste, înțelegi și puterea lui (cîtuși de puțin ostentativă) de a relua de la capăt. Asemenea dîrzenie senină, proprie nu numai inginerului Gh. Cocoș, ci și ing. Ion Panaite, tatăl Cristinei și multor, multor altora, este fără doar și poate o trăsătură a eroilor pozitivi din basmele poporului nostru. Lotru: o filă nouă de poveste adevărată. Sau în traducere tehnică: 500 de megawați — puterea cuprinsă în hidrocentrala care se află în plină construcție.

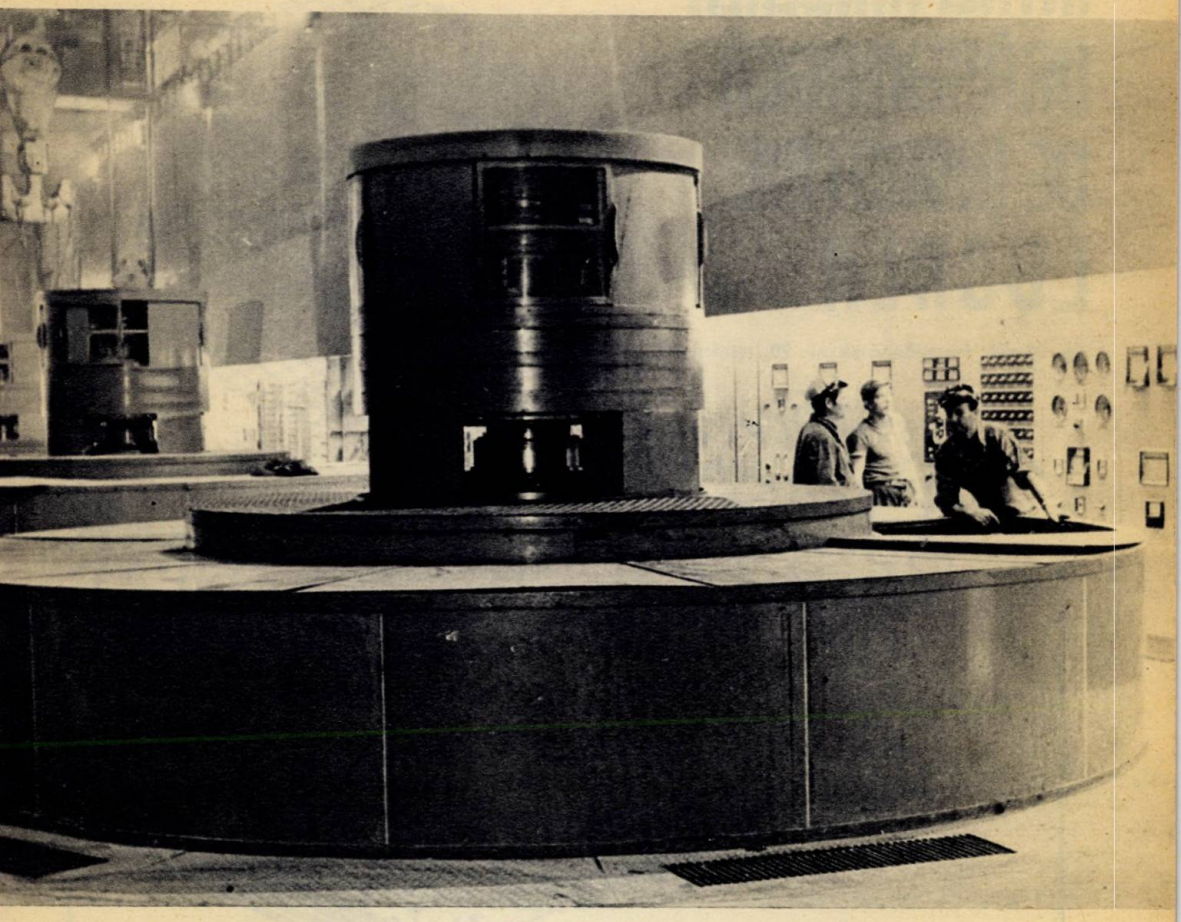

Partea superioară a turbinei nr. 1 din Centrala electrică subterană — Argeș.

Cu bătrîna Dunăre albastră, cîntată în rime, cîntată în versuri s-a petrecut ceva de domeniul fantasticului. Zadarnic a fiert și s-a zvîrcolit în jurul celulelor metalice ale batardoului, degeaba s-a căznit să smulgă «din rădăcini» digul de piatră durat de constructori — pînă la urmă, apelor ei li s-a schimbat cursul, a fost prinsă în «chingi» și chiar «golită», pe o suprafață de 200 000 metri pătrați. Veștile de la Sistemul hidroenergetic și de navigație Porțile de Fier, au devenit și devin pe zi ce trece tot mai frecvente, mai pline de interes:

au început excavările la centrala electrică, pe locul viitorului baraj;

s-a turnat prima lamelă a ecluzei (mulți metri cubi de beton au fost statorniciți de atunci la trambulina de apă domoală a vapoarelor);

profilul noului port fluvial se conturează cu tot mai multă limpezime.

S-ar putea considera că și aici greul începutului a fost depășit. Dar supunerea deplină a bătrînului Danubiu solicită mereu alte investiții de putere creatoare, ce seamănă mereu cu alte începuturi. Să ne gîndim numai că vine iarna cu înghețurile și primăvara cu puhoaiele dezgheților... Și oricît de bine pus la punct și îndelung gîndit ar fi fost fiecare detaliu, surprizele vremelnice nu sînt excluse cu totul.

Inginerii Gh. Zaharia sau Gh. Bogatu — foști «bicăzeni» și apoi «argeșeni» — au însă aceeași capacitate de a număra perspectiva anilor în mai puțin de 365 zile, fiecare, ca și confratele lor de pe Lotru. Greutăți? Bineînțeles! Altfel cum te-ai putea bucura din plin de victorie? Cînd forța apei Dunării se va fi transformat, de... bună voie, în cei o mie de megawați (partea ce revine țării noastre), probabil că, această nouă treptă a scării de «aur» fiind înălțată, constructorii vor spune la fel ca și-n alte rînduri: «a trecut»! Cu sentiment de satisfacție concentrată și aceeași disponibilitate de a urca spre noi începuturi.

* * *

La Argeș, Lotru, Porțile de Fier, «...au fost odată, demult, trăiesc și astăzi niște vitejii, care țes din scînteі furate apelor o scară mereu mai înaltă, cu totul și cu totul de aur...». E o poveste adevărată a zilelor noastre, plină de neasemuită frumusețe.

Viorica CIORBAGIU

ÎNTREPRINDEREA ORĂȘENEASCĂ DE INDUSTRIE LOCALĂ

Tg. Mureș. Piața Bolyaiak nr. 20, telefon 3077

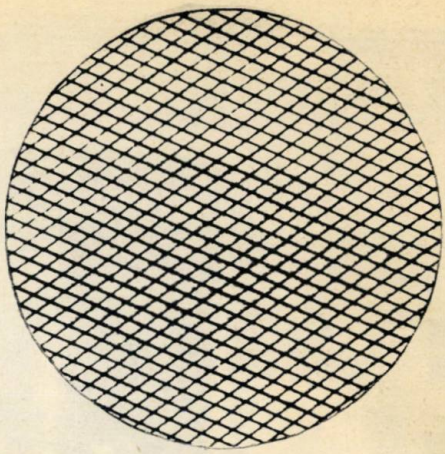

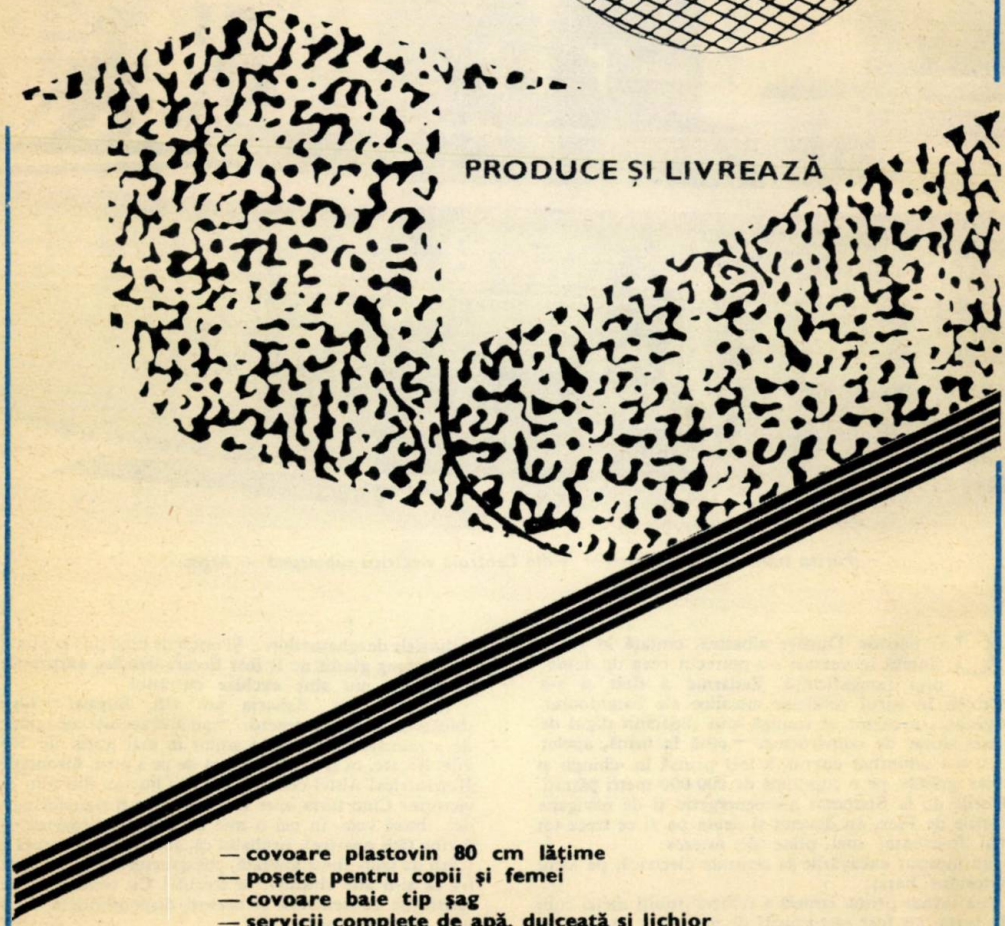

PRODUCE ȘI LIVREAZĂ

— covoare plastovin 80 cm lățime
— poșete pentru copii și femei
— covoare baie tip șag
— servicii complete de apă, dulceață și lichior
— cuiere-pom îmbrăcate în P.V.C.
— scaune diferite pentru cofetării, săli de așteptare CFR
— utilaje comerciale de orice tip
precum și alte produse metalice, textile, sticlărie și din mase plastice

PATRU VEDETE INTERNAȚIONALE

SALUTĂ DE ANUL NOU PE CITITORII ALMANAHULUI MAGAZIN

BARBARA BRYLSKA

n aceste zile cînd, în așteptarea noului an, mii de stele par a fi coborît din înălțimea cupolei siderale pentru a împodobi, după datină, cetina verde a brazilor la sărbătorile de iarnă, — alte stele, de astădată ale ecranului, sosesc o dată cu «Almanahul Magazin» în căminele cititorilor noștri. Sînt: Madeleine Robinson, Barbara Brylska, Christine Laszar și Lisa Gastoni care transmit, pe această cale, tuturor iubitorilor artei ecranului din România cele mai bune urări pentru 1967.

Pe MADELEINE·ROBINSON *— una din cele mai reputate artiste ale scenei și ecranului francez începînd din 1934 — spectatorii din țara noastră o cunosc, între altele, din filmul «Pescuitorii în apă tulbure» realizat de Louis Daquin după Balzac. Artistă de mare autenticitate și desăvîrșită finețe în exprimarea stărilor sufletești, Madeleine Robinson a fost în vara anului 1966 membră a juriului celei de a XV-a ediții a Festivalului Internațional al filmului de la Karlovy Vary.*

Purtînd mereu pe chip un zîmbet fermecător, neprotocolar, artista se simțea totuși copleșită de răspunderea misiunii sale:

— Să nu mă întrebați, ca deobicei, părerile mele despre filme, despre cineaști... Ca membră a juriului nu am voie să spun nimic:

— Dar... pentru cititorii Almanahului «Magazin» ce ne-ați putea totuși spune?

Respectîndu-și pînă la capăt rolul de jurat, Madeleine Robinson a așternut pe hîrtie — fără niciun cuvînt în plus — salutul alăturat pe care ne-a rugat să-l comunicăm cititorilor noștri, ca semn al dragostei și prețuirii sale:

«Cititorilor Magazinului — întreaga mea simpatie».

Interpretă a peste 20 de filme produse de către studiourile «DEFA»-Berlin, filme care au rulat și pe ecranele noastre, CHRISTINE LASZAR *a făcut în 1966 experiența fructuoasă a unei colaborări în distribuția filmului «Hamida» — o realizare a tinerei cinematografii tunisiene în regia francezului Jean Michaud Mailland. Artistă de o expresie sobră dar extrem de comunicativă*

MADELEINE ROBINSON

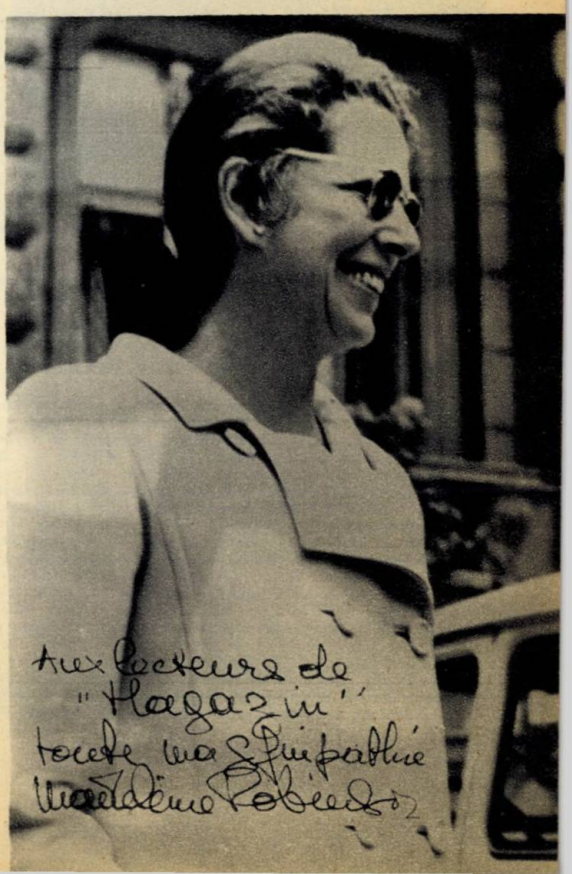

Lutring) ca fiind adevăratul rol principal, un succes triumfător al artistei.

Întrebînd-o dacă pentru 1967 își dorește un rol de dramă — ca acesta, care i-a adus consacrarea pe ecran — mi-a răspuns:

«Nu are multă însemnătate pentru mine dacă rolul va fi dramatic sau comic. Ceea ce are importanță este ca personajul pe care-l voi interpreta să fie adevărat și convingător, să fie bine scris și verosimil.»»

Cea mai tînără dintre vedetele care salută de Anul Nou pe cititorii noștri, **BARBARA BRYLSKA**, *este încă studentă la Institutul de teatru din Lodz. Totuși, ea a fost aplaudată în 1966 la Cannes ca și la Karlovy Vary — deși hors concours — pentru rolul soției lui Ramses al XIII-lea din filmul «Faraonul» al regizorului polonez Jerzy Kawalerowicz.*

La vîrsta de 25 de ani, Barbara a și jucat în trei filme dintre care precedentele sînt: «După aceea va fi liniște» și «Bumerang».

— Perspective de creație?

— Să joc în filmul lui Jasny, «Ape de primăvară».

Așadar, o «ieșire» internațională sub conducerea unui regizor ceh.

— Dorința dv. pentru anul care începe?

Barbara zîmbește unui gînd și, fără zăbavă, mi-l mărturisește:

— Să obțin diploma de absolvire a Institutului căci mă aflu în ultimul an de studii...

— Mult succes!

...Și Barbara așterne pe propria-i fotografie cîteva cuvinte: «Salutările mele cititorilor Magazinului».

Eugen ATANASIU

LISA GASTONI

Den Lesern des Magazins
die herzlichsten Grüße und
Wünsche
Lisa Gastoni

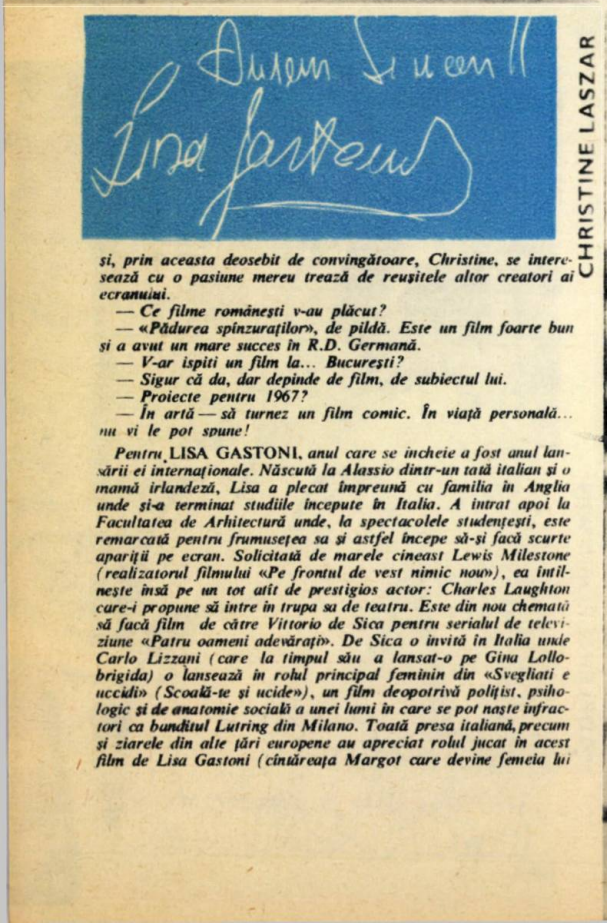

CHRISTINE LASZAR

Herzlichst Ihre
Christine Laszar

și, prin aceasta deosebit de convingătoare, Christine, se interesează cu o pasiune mereu trează de reușitele altor creatori ai ecranului.

— Ce filme românești v-au plăcut?

— «Pădurea spînzuraților», de pildă. Este un film foarte bun și a avut un mare succes în R.D. Germană.

— V-ar ispiti un film la... București?

— Sigur că da, dar depinde de film, de subiectul lui.

— Proiecte pentru 1967?

— În artă — să turnez un film comic. În viață personală... nu vi le pot spune!

Pentru **LISA GASTONI**, *anul care se încheie a fost anul lansării ei internaționale. Născută la Alassio dintr-un tată italian și o mamă irlandeză, Lisa a plecat împreună cu familia în Anglia unde și-a terminat studiile începute în Italia. A intrat apoi la Facultatea de Arhitectură unde, la spectacolele studențești, este remarcată pentru frumusețea sa și astfel începe să-și facă scurte apariții pe ecran. Solicitată de marele cineast Lewis Milestone (realizatorul filmului «Pe frontul de vest nimic nou»), ea întîlnește însă pe un tot atît de prestigios actor: Charles Laughton care-i propune să intre în trupa sa de teatru. Este din nou chemată să facă film de către Vittorio de Sica pentru serialul de televiziune «Patru oameni adevărați». De Sica o invită în Italia unde Carlo Lizzani (care la timpul său a lansat-o pe Gina Lollobrigida) o lansează în rolul principal feminin din «Svegliati e uccidi» (Scoală-te și ucide»), un film deopotrivă polițist, psihologic și de anatomie socială a unei lumi în care se pot naște infractori ca banditul Lutring din Milano. Toată presa italiană, precum și ziarele din alte țări europene au apreciat rolul jucat în acest film de Lisa Gastoni (cîntăreața Margot care devine femeia lui*

DE LA LUME ADUNATE

În tinerețea sa — pe cînd purta încă numele de Samuel Langhorne Clemens, — Mark Twain umbla să se angajeze ca elev marinar. Căpitanul vasului, la care se adresase, se uită cu neîncredere la acest băiețaș pirpiriu și mormăi: «Cunoaștem noi! Cine nu-i bun de nici o treabă acasă, pe acela-l trimit părinții la marină».

Mark Twain se uită țintă la căpitan și răspunse cît mai serios cu putință: «Nu, domnule căpitan, s-au schimbat lucrurile de cînd ați fost dumneavoastră tînăr.»

*

Goethe se plimba o dată prin parcul din Weimar. Pe o cărare îngustă, pe care nu putea trece decît un singur om, întîlni un critic, care-i făcuse operele cu ou și cu oțet. Cînd cei doi se găsiră față în față, criticul spuse cu îngîmfare:

— «Eu nu mă dau înlături, ca să fac loc unui nebun!»

— «Ba eu da» — răspunse Goethe, și se dădu înlături zîmbind.

*

Charlie Chaplin se întreținea o dată cu un ziarist despre valoarea radioului și a presei.

— Vedeți vreo diferență între ele? — întrebă ziaristul.

— Desigur, răspunse Chaplin, chiar una foarte însemnată: încearcă dumneata, să împachetezi o scrumbie într-un aparat de radio!

Frumuseți africane

De-a lungul frontierei dintre Algeria și Mali, trăiesc triburile Bororo, care se bucură de faima că au cele mai frumoase femei din toată Africa. Și într-adevăr așa este, pentru că aceste fiice ale pustiului își închină întreaga viață numai cultului frumuseții. Hărnicia, credința în căsnicie și meșteșugurile manuale sînt preocupări secundare în viața lor, pe primul plan trecînd grija pentru frumusețe.

De la vîrsta de cinci ani fetițelor li se perforează urechile în așa fel încît să poată purta cîte șase inele groase de cinci-șase milimetri și cu diametrul cît al unui ceas de buzunar. Tot de mici, fetițele sînt învățate să-și picteze fața și să-și îngrijească dinții, pe care și-i freacă toată ziua cu mici bețișoare aspre. Primele cuvinte pe care și le spun femeile, cînd se întîlnesc, sînt: Să fii frumoasă! Sînt realmente frumoase, în comparație cu alte femei de pe continent. Principalele condiții pe care trebuie să le îndeplinească o femeie a tribului: să aibă fruntea lată, să-i strălucească dinții, să

poarte cele 12 inele pe urechi și tot atîtea brățări pe mîini și să fie bine pictată pe față.

O dată pe an, în mai multe puncte din regiunea respectivă, se organizează tîrguri, care se termină cu tradiționalele concursuri de frumusețe pentru femei.

În general, oamenii aceștia duc o viață de nomazi, mutîndu-se de trei, patru ori pe an, de la un loc la altul.

ÎNTRE LEGENDĂ ȘI ISTORIE

Vii la Curtea de Argeș cu sufletul plin de legendă. Orice altă imagine, oricît de pitorească ar fi ea — și paleta verii, aici, e nespus de generoasă — se subordonează aceleia care ne-a legănat imaginația copilăriei. Ochii parcă privesc în interior; aștepți ca o eliberare momentul cînd, peste icoana de altădată se va suprapune vie, strălucitoare, aevea, întruparea de piatră a baladei.

Și momentul corespunde pe de-a-ntregul tensiunii. Dintre tei și castani, de după zidul înalt, de cărămidă, biserica ți se dezvăluie treptat, cu turle de aur plutind pe deasupra coroanelor de verdeață — învăluite în aburul amiezii, sau în perdelele de vis ale poveștii. Sîntem aici... «La cea mănăstire/ Falnică zidire/ Mănăstire'naltă/ Cum n-a mai fost altă»...!

* * *

Cine nu cunoaște balada? Majestuoase, cadențele ne răsună în memorie, nu de mult împrospătate iar de acel adolescent talentat de pe malul Oltului, care ne-a dăruit, nealterat, cu mijloacele moderne ale micului ecran, fiorul tulburător al întîmplărilor petrecute pe locuri argeșene acum mai bine de patru secole.

Așadar: «Pe Argeș în jos/ Pe un mal frumos/ Negru Vodă trece...» O dată șocul emoțional depășit, nu se poate să nu te întrebi, contemplînd extraordinara plăsmuire: Ce e real și ce e ficțiune în povestea legendarului Manole? Recompunerea mozaicului de fapte istorice din care e alcătuită balada, e tot atît de captivantă ca și spectacolul artistic oferit de mănăstire.

Ca și cum ai participat la o operă arheologică sui-generis: alăturînd pagina de istorie celei literare, neașteptate fapte încrustate în fiecare strofă, în fiecare vers, scapără scîntei de poveste, iluminînd surprinzător poemul. Chiar de la început. Căci toată lumea știe că Neagoe Basarab și doamna lui, Despina, au înălțat mănăstirea. Portretele lor, purtînd prețioasa povară a clădirii pe brațele întinse, și cu cei patru copii, între care Teodosie, cel care avea să primească în scris de la părintele său vestitele învățături despre viață, ne sînt familiare încă din manualul școlar. (Din păcate, fresca autentică nu se mai păstrează în interiorul bisericii: ea se află la Muzeul republican de artă, în vreme ce, la mănăstire, figurează doar o reproducere greoaie, executată de fratele arhitectului Lecomte du Nouy care a condus — cu totul neinspirat și el — lucrările de restaurare din 1875). De ce dar unul din protagoniștii principali ai legendei e voievodul Negru, și nu Neagoe Vodă?

A căuta răspunsul la această întrebare înseamnă a răscoli amintiri bătrîne de șase secole. Vasile Alecsandri însuși, cînd a scos la lumina balada, șlefuind-o, nu va fi reușit să le ordoneze, lăsînd inadvertența să plutească pe valurile vremii. Poate că voievodul Radu Negru, trăind pe malul Argeșului cu două sute de ani înaintea lui Neagoe, se va fi fixat cu mai multă tărie, prin fapte memorabile, în conștiința alor săi. Oricum, pentru noi, cei de astăzi greșeala

devenită celebră prin poem, asociază figurii lui Neagoe pe aceea a ctitorului unei alte construcții istorice așezate tot «pe Argeș în jos», la cîțiva kilometri departe de mănăstire: Curtea domnească.

Aici, — confirmă istoria — acela care poruncise calfelor și zidarilor desăvîrșirea faimoasei zidiri, a fost cu adevărat Negru Vodă! Voievodul te și întîmpină, gazdă stranie, în unicul edificiu rămas aici întreg în urma atacului necruțător al timpului: în biserica domnească, într-o criptă cu capac de cristal, se dezvăluie privirilor rămășițele calcinate ale bărbatului falnic, cu plete și barbă castanii, pictat pe un zid interior, așa cum va fi arătat el la mijlocul veacului al XIV-lea, cînd, ca urmaș al celor dintîi Basarabi, supraveghease lucrările de finisare ale Curții sale.

Legendarul Basarab I, întemeietor al dinastiei, dusese la împlinire, și în perimetrul vieții interne a Țării Românești, altă faimoasă faptă, de astă-dată edilitară: mutarea capitalei de la Cîmpulung pe pajiștile înverzite ale Argeșului. Și hotărîse înălțarea noii Curți de scaun. Casele domnești erau de pe acum ridicate pe temeliile ale căror ruini răsar astăzi ici-colo, într-un parc din inima orașului. Și fusese zidită și biserica, considerată de specialiști drept una dintre cele mai desăvîrșite construcții ale arhitecturii bizantine din veacul al XIV-lea. Meșterii zoreau tencuielile dinlăuntru cînd, la 1352, voievodul a murit; dramatica veste a morții celui care adusese neatîrnarea țării își păstrează pînă astăzi neatins fiorul dureros care încleștase inimile contemporanilor: pe zid, scoasă de sub straturile de tencuială și frescă ce au împodobit, ulterior, lăcașul, privești cu emoție însemnarea lăsată în mortarul ud de zidarul dintîi al bisericii, imediat ce o aflase. Nici Nicolae Alexandru, fiul primului Basarab, nici Vlaicu, primul dintre nepoți, n-au desăvîrșit biserica. Abia Radu Negru, al doilea nepot și tatăl acelui Mircea, căruia cronicile aveau să-i încoroneze măreția cu epitetul: «cel bătrîn», i-a dăruit frumusețile plastice ce ne încîntă acum. Valoarea lor științifică și artistică este atît de ridicată încît lăcașul e considerat drept un veritabil muzeu de pictură bisericească.

Aici, în a doua cetate de scaun a Basarabilor, a fost fundamentată legenda lui Manole. Vă amintiți pasajul din poem despre dialogul voievodului cu ciobănașul? «Nu cumv-ai văzut/ Pe unde-ai trecut,/ Un zid părăsit»...? Zidul existase în realitate. Cel de-al doilea Basarab, Nicolae Alexandru, ordonase construirea unei mitropolii. Meșterii își începuseră opera cînd, dintr-o dată, peste fapte atît de logic înlănțuite, a coborît, densă, opacă, cortina timpului. O cortină de două veacuri, care s-a dat în lături abia cînd a dezvăluit spectacolul fastuos al mănăstirii: la 1512. Atunci a apărut în scenă Manole.

Să fi existat el în realitate? Poveștile circulă, există coincidențe consemnate de istorie, dar riguros exact nu se știe nimic. Bunăoară, o poveste despre care unii oameni de știință cred că ar fi adevărată, spune că la Curtea lui Neagoe s-ar fi aflat un meșter mare, un anume Manoli, care a lucrat și prin părțile Nicaesiei, așezată în împărăția Bizanțului. Se mai spune că ar fi fost însoțit de cîțiva pictori iscusiți pe nume Dobromir, Stanciu și Jitianu care, lucru știut, au împodobit cu fresce Mănăstirea Curtea de Argeș, după ce, mai înainte, creaseră podoabele murale ale mănăstirii Dealu de la Tîrgoviște. Să fi fost și Manole cu ei, pe schelele lăcașului care avea să adăpostească, pînă în zilele noastre, rămășițele pămîntești ale lui Mihai Viteazul? Va fi fost sau nu așa, cîteva fapte istorice sînt certe: mănăstirea argeșeană se asemuiește arhitectonic cu aceea de prin părțile Tîrgoviștei. Numai că e «cum n-a mai fost altă». Pe turlele sale zvelte, în decorul sculptural numărînd peste 150 de motive ornamentale, să se fi derulat, într-adevăr, actul final al vieții și creației marelui meșter Manole? Poate că totul nu e decît ficțiune, după cum ficțiune e și povestea țesută în jurul unei peceți de pe zidul exterior al bisericii, socotită de vizitatori drept locul unde Manole își va fi zidit de vie soția. Poate că, în loc ca aripile de șindrilă să-l fi purtat, traiectorie neverosimil de lungă, pînă la fîntîna «de lacrimi udată» Manole, desăvîrșindu-și opera, să-și fi luat zborul către alte fapte creatoare rămase necunoscute în biografia sa. Și s-a pierdut în legendă, lăsîndu-și istoriei numele — identitate nepieritoare pentru geniul creator al poporului nostru.

Graziela VÎNTU
Foto: Nicu VASILE

A. TEOMKIN

În seara de Anul Nou

Ajunul Anului Nou. În căminul universității e agitație și gălăgie. Sînt condus de toată gașca.

— Vorbind obiectiv, situația e penibilă — cugetă cu glas tare filozoful Svecikin, legîndu-mi la git o cravată roșie, stridentă. Secolul al douăzecilea și deodată «vedere» pentru petit.

— Ce fel de vedere, — ripostez cu furie, smulgîndu-mă din mîinile lui Svecikin — iaca, Zoia vrea să mă prezinte părinților; asta-i tot. Dă-mi ghetele...

— Iată ghetele, — îmi oferă binevoitor juristul Budkin, încălțările curățate cu grijă. Dar vă imaginați, prieteni — remarcă el cu ironie — cu ce privire gingașă îl va străpunge soacra; doar soacra e o forță...

— Dar tăticul, tăticul, — îl întrerupe filologul Petea — cînd o să tune: «Și pătrunjelul ăsta verde se înfige să-mi fie ginere?!» Ești pierdut, Antoșa...

— Unde-i pălăria? — răcnesc eu din toate puterile.

Toți se precipită să-mi caute pălăria. Pălăria nu-i.

— M-ați omorît, m-ați ucis, mai am doar cincisprezece minute!

În sfîrșit, pălăria a fost găsită. Budkin ședea pe ea netulburat. Întregul colectiv îmi îmbracă paltonul, îmi îndreaptă în grabă pălăria. Apucînd ghitara, Petea intonează un marș de luptă, iar Svecikin deschide ușa majestuos.

Sînt condus pe culoare cu muzică și cîntec.

— Sărută năsucul soacrei...

— Salutări tăticului...

Le arăt pumnul și mă reped în jos, pe scară.

O seară minunată de iarnă. Ninge cu fulgi mari. Zăpada e moale și gingașă, ca sărutul fetelor. Preocuparea festivă se simte în zorul trecătorilor. În mîinile fiecăruia vezi sacoșe pline cu tot felul de bunătăți culinare.

Stația de autobuz geme de lume. Nu mai aștept rîndul și sar în autobuzul care tocmai pleca, agățîndu-mă de paltonul cuiva.

— Buzunarele, piriie buzunarele, începu să se agite îngrozit cetățeanul de care m-am agățat.

— Rabdă, cetățene, rabdă un pic — îl implor eu — viața mi-e mai scumpă decît buzunarele dumitale.

Am încercat să mă întorc spre stînga, dar am fost uns pe față cu o coadă de scrumbie. m-am împins spre dreapta și m-am pocnit cu capul de sticla cu șampanie a altcuiva. În sfîrșit. m-am împins înainte și m-am fixat bine pe picioare.

— Ce ați făcut?!

Un cetățean cu o figură de intelectual și o bărbiță ascuțită își îndrepta buzunarele rupte, care atîrnau pe de lături.

În jur s-au ridicat glasuri pline de indignare și eu, pentru orice eventualitate, am sărit cu o stație înainte.

— La mulți ani! — exclam alergînd spre Zoia.

Ninsă complet, gîfîind, Zoia se grăbește să-mi iasă în întîmpinare.

— Antoșa, scumpule, — îmi întinde ea sacoșa — fugi repede și ia trei borcane de maioneză, mama uită întotdeauna de ea. Eu mi-am reținut rîndul la Alimentara... Clar?

— Clar.

După un minut sînt în magazin. Fremătînd de nerăbdare și înghesuindu-mă ajung la casă și întind ultimii bani care mi-au rămas din bursă.

— Dați-mi trei borcane... Mii de draci! — Am uitat ce m-a rugat Zoia. — ...Ei, știți, ceva care începe cu o literă șuierătoare, parcă cu «Z», sau poate cu «Ș».

— Dumneavoastră să nu-mi propuneți șarade, cetățene, se revoltă casiera.

— Tovarășă — mă întorc eu implorător spre rînd — ce poate fi în borcan cu sunet șuierător?

— Șpanac, — îmi sugerează binevoitor un băiețaș cu căciuliță.

— Just, șpanac...

Căpătînd șpanacul, zăresc deodată pe tejghea borcane cu eticheta: «șparanghel».

Șparanghel... Zoia m-a rugat să iau șparanghel, — hotărăsc eu într-o clipă.

Dar pentru șparanghel nu mai aveam bani.

— Fetițo, schimbă-mi șpanacul pe șparanghel — mă adresez eu vînzătoarei.

— Au preț diferit, mergeți la responsabil.

Responsabilul, un om mic și rotofei, cu șorț alb, ștergîndu-și chelia asudată cu o batistă în carouri, strigă din minut în minut:

— Dă lăzile, dă lăzile!...

La mine se uită cu privirea unei ființe epuizate de osteneală.

— Luați și șpanacul, o să vă prindă bine în gospodărie, — aruncă el din mers, repezindu-se spre lăzi.

— Nu am bani, înțelegeți, — îi explic urmărindu-l.

Oftînd din greu, responsabilul revine la ghișeu.

Schimb șpanacul cu șparanghel și alerg spre ieșire.

— Cinci borcane cu șerbet de trandafir — rosti cineva la casă cu glas subțire.

— Șerbet! Vezi bine, șerbet — îmi trece prin minte cu iuțeala fulgerului.

Mă întorc la ghișeu.

— Îmi trebuie șerbet, nu șparanghel ci șerbet, — îi declar eu responsabilului.

— Tinere, — oftează acesta — mă băgați în mormînt! Vedeți, eu realizez planul, mie îmi trebuie planul...

— Iar mie îmi trebuie șerbet, înțelegeți, șerbet...

— Iaca, aveți șerbet.

Istovit de-a binelea, responsabilul se lasă pe ladă și scrie o hârtiuță.

Zdrăngănind borcanele, alerg spre intrarea casei în care locuiește Zoia. La lift o coadă.

— Stimabile, — mi se adresează o femeie cu pălărioară verde, — ține, te rog, gișca mea, să văd dacă nu am uitat să iau maioneza...

— Ce ați uitat? — întreb șovăitor, luînd gișca în brațe.

— Maioneză...

Ca un fulger străbat holul și alerg ca un nebun pe stradă.

— Gișca! Gișca! — se aude în urma mea.

Dar eu am și ajuns lîngă magazin.

— Mie îmi trebuie maioneză! — strig eu.

— Dumnezeule, — geme responsabilul — iar a venit ăsta!

— Iar, și îmi trebuie maioneză — repet eu radios.

— Scumpule — mă imploră responsabilul semnînd hîrtiuța — fie-ți milă de tinerețea dumitale; dacă te mai văd odată aici, în ce mă privește, nu garantez...

Abia acum mi-am amintit de gișcă. Cum să o înapoiez? În hol nu mai e nimeni. Lăsînd totul baltă, mă reped spre apartamentul Zoiei.

Ușa îmi este deschisă de o femeie care mi se pare cunoscută.

— Aha, dumneavoastră, totuși ați adus!.. — zise ea pe nerăsuflate, — mulțumesc, — și smulgîndu-mi gișca din brațe vrea să-mi trîntească ușa în nas.

— Maioneza, maioneza! — strig cu disperare în glas.

— Cum... Dumneavoastră mi-ați cumpărat maioneză? — zise femeia deschizînd ușa din nou. Încep să pricep — rosti ea primind sacoșa cu borcanele — dumneavoastră ați alergat pentru mine la magazin, intrați, poftim, — mă invită ea cu amabilitate, aranjîndu-și părul cu cochetărie. Sînt mișcată, vă sînt așa de recunoscătoare... Vai, arde plăcinta! — strigă ea deodată și fugi la bucătărie.

În ușă apare un bărbat. El ține în mînă o periuță și își perie cu grijă bărbuța. Îl privesc și simt că pălesc. E chiar pasagerul căruia i-am rupt buzunarele în autobuz.

— Dumneavoastră!

— Da, desigur, — mă bîlbîi eu stupefiat, — îmi cer mii de scuze pentru neîndeminarea mea...

— Ați venit special ca să vă scuzați? — rosti bărbatul privindu-mă cu nedumerire. Tinere, vă admir... Aș spune că ăsta-i un gest cavaleresc... E nobil, în cel mai înalt grad! — exclamă el cu entuziasm. Da, tinere, poftește te rog... ...Zoia! — strigă el. Fă, te rog, cunoștință cu acest tînăr demn de toată stima... Vă rog, poftiți.

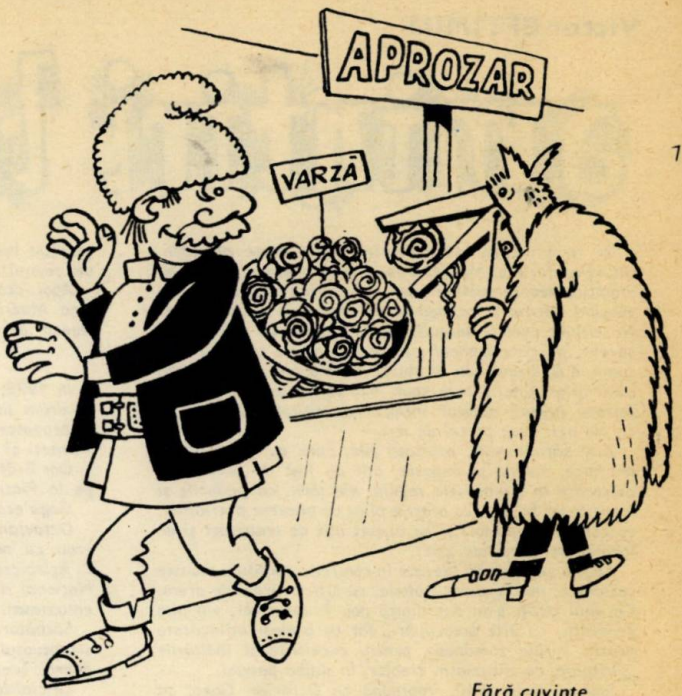

Fără cuvinte

Pescarul milos

Desene de Al. CLENCIU

Victor EFTIMIU

amintiri literare

De la o vreme, colind înnoitele vechi oraşe ale ţării, ţinînd conferinţe. Mai mult vorbind cu publicul, povestind amintiri despre scriitori defuncţi, citind din opera lor, evocînd boema şi cafenelele de odinioară... Conferinţe? Nu, titlul e prea pretenţios. Conferinţa e un fel de monolog savant, pe care domnul cu ochelari de pe scenă îl consumă în faţa unei săli de obicei somnolente. Colaborarea confraţilor tineri, care spun din versurile lor, dau un farmec juvenil acestor întîlniri cu cititorii. Alături de cei de azi, evoc pe cei de ieri.

Zile sărbătoreşti, neuitate zile, care au şi trecut în amintire, senine şi auguste, atît au fost de pline, zile petrecute în frumoasele regiuni ale ţării, cu pădurile şi lanurile lor bogate, cu oraşele pline de pitoresc patriarhal, cu oamenii primitori şi cu tineret atît de entuziast şi de încrezător. Neuitate zile!

Aceste peregrinări literare în centrele republicii noastre socialiste, mi-au amintit altele, cu alţi tovarăşi de drum. Cei mai mulţi s-au dus dintre noi. În locul lor, vin alte generaţii, cu alte preocupări, dar cu aceiaşi înflăcărare pentru verbul românesc, pentru cuceririle şi înălţările spirituale, cu entuziasm creator, în slujba patriei.

Iată-ne, prin 1910, împreună cu Octavian Goga, cu Emil Gîrleanu, D. Nanu, Cincinat Pavelescu.

Iată-ne la Sibiul şi Aradul încă sub stăpînirea habsburgică. În aceste frumoase cetăţi transilvane palpita atîta viaţă naţională, apăreau ziare şi reviste, reuniuni teatrale şi muzicale, menite să întreţie focul inimilor româneşti şi să pregătească acea unire care se apropia, pe care noi o presimţeam, aşa cum visătorii de la 1848 presimţeau Unirea celor două principate.

În revista «LUCEAFĂRUL» din Sibiu a apărut fotografia grupului de scriitori care vizitau Transilvania în 1911.

Pe urmă, prin 1913, iată-ne la Galaţi şi nu mai ştiu unde, cu George Coşbuc, Cincinat Pavelescu, Petre Locusteanu, cu bunul părinte, darnicul de frumuseţi şi de înseninare Gala Galaction, alături de care am avut norocul, după treizeci de ani, să spun iarăşi versuri la un teatru din capitală.

Era să se dărîme sala din Galaţi, atîtea aplauze a dezlănţuit anunţarea şi apariţia lui Coşbuc.

Pe urmă au fost aclamaţi cu aceeaşi generozitate şi ceilalţi, printre care tînărul autor al lui «Înşir-te mărgărite» şi «Cocoşul negru», care ajungea în provincie precedat de o mie şi una de legende bucureştene.

Rareori am auzit atîtea ropotitoare valuri de aplauze, atîtea ofensive ale entuziasmului colectiv, ca la acea şezătoare din Galaţi, alături de poetul «Baladelor şi idilelor».

Iată apoi şezătorile literare de la Teatrul «Comedia», sub preşedinţia lui George Diamandy şi cu concursul celor mai de seamă scriitori ai vremii.

Apoi iată-ne colindînd ţara cu soţii Bulandra, cu Agepsina Macri, cu marele tragedian francez E. de Max, ieşean de origină.

* * *

În 1922, din iniţiativa lui Octavian Goga, am pornit la drum prin oraşele transilvane, într-un grup de poeţi şi prozatori, printre care trebuiau să fie I.Al. Brătescu-Voineşti şi poetul de la Răşinari.

Dar Brătescu-Voineşti a preferat o vînătoare de păstrăvi pe la Piatra-Neamţ şi ne-a lăsat numai cu făgăduiala.

Goga era foarte nemulţumit de această dezertare.

Octavian Goga, Cincinat Pavelescu, Alfred Moşoiu erau cu noi, şi mai erau Ion Minulescu, Al. Cazaban, I. Agîrbiceanu şi alţi cîţiva. Şedinţa festivă la Teatrul Naţional din Cluj, apoi la Oradea, au fost revărsări de entuziasm.

Sărbătorească primire şi la Timişoara şi la Arad, în somptuosul palat cultural, şi la Satu-Mare şi la Hunedoara, pretutindeni.

Oficialităţile ne întîmpinau cu pîine şi cu sare, tineretul şcolar se înşira pînă dincolo de peroanele gărilor, în costume naţionale şi cu braţele încărcate cu liliac şi cu mărgăritărel. Ospeţe peste tot, şi muzică, şi discursuri.

Trebuia să luăm parte vreo cincisprezece scriitori la această călătorie, aveam tren gratis şi vagon special, dar nu toţi s-au ţinut de vorbă. Acolo unde li se părea că oraşul nu-i destul de mare, centrul destul de important, n-au venit nici măcar colegii care porniseră cu noi de la Bucureşti.

În localităţi cu nume prestigios, nume pe care le pronunţi totdeauna cu emoţie şi sfinţenie, la Alba-Iulia şi la Blaj, am rămas numai patru-cinci.

Mi-a venit să mă arunc sub roţile trenului, cînd am zărit drapelele şi mulţimea ce copleşise gara Blajului şi cînd am văzut cîţi mai rămăseseră dintre noi, să răspundă acestei primiri generoase. Ion Minulescu m-a împins să fac discursul de rigoare, pe treptele vagonului, nepregătit. Am vorbit, copleşit de atîta emoţie, cu atît avînt, încît mă întreb dacă voi mai găsi vreodată inspiraţia de atunci. Cuvintele mele au mers la inima blăjenilor.

Am fost obligat să repet cuvîntarea în faţa Mitropolitului dr. Vasile Suciu, care a pus să se scrie discursul şi să fie păstrat în Arhivele Mitropoliei.

La Alba Iulia, am ajuns mai puţini. Vagonul nostru era cel din urmă al trenului şi destul de departe. Trebuia să mobilăm nu-

Ilustraţia: Dorin DIMITRIU

Cu Emil Girleanu

mai patru inși, cu prezența noastră, distanța dintre el și gară, sub cerul uriaș al splendidei dimineți de mai.

Am pornit voinicește la drum, spintecînd distanța ce ne despărțea de trimișii Albei-Iuliei. Mă urma Alexandru Cazaban despre care nu se poate spune că avea înfățișarea unui uriaș, apoi venea un poet pirpiriu, regretatul Alfred Moșoiu, care, după ce că era puțintel la făptură, se mai grăbea, șchiopătînd, la citeva zeci de metri în urma noastră.

În așteptarea febrilei clipe a întîlnirii, făceam semne cu mîinile arătînd la spatele nostru, cu aerul că spuneam:

— Vin și ceilalți, n-aveți grijă! Mai vin și alții!

Ca să lungim programul, în așteptarea iluzorie a celorlalți trubaduri, am vorbit înaintea fiecăruia dintre confrații prezenți, făcîndu-le biografia, analizîndu-le opera.

În această atmosferă, lecturile noastre au căpătat un și mai mare preț, ședătoarea s-a prelungit, iar banchetul ce ni s-a oferit seara, ne-a răsplătit cu vîrf și îndesat de emoția, de spaima și de toate sforțările noastre titanice, ca să suplinim titanica absență a scumpilor noștri confrați întru Appolo.

Iată-ne și în 1940. Era, încă odată luna mai.

De ce mi se umezesc ochii, amintindu-mi ultima noastră prezență scriitoricească la Cluj?

Era un turneu organizat prin inima caldă și vrednicia lui Stavri Cunescu, un turneu la care participau Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Demostene Botez, Ionel Teodoreanu, Tudor Vianu, Al. Philippide, Profira Sadoveanu.

Același entuziasm, ca în 1922, deși lipseau Octavian Goga, Cincinat Pavelescu, Ion Minulescu și Alexandru Cazaban, pe care l-am pierdut în 1966, la vîrsta venerabilă de 94 de ani.

Timișoara... Aradul... Clujul.

Pretutindeni bujori înfloriți, și tinere generații, și mîini întinse prietenește, și surîsuri luminoase. Un sfert de veac a trecut de atunci, această amintire mi se pare mai îndepărtată, fiindcă e legată de o mare strîngere de inimă, de cuvîntul sinistru «ultima» la care au participat Sadoveanu, Rebreanu, Ionel Teodoreanu ,Tudor Vianu.

Rămîne vie-n sufletul meu întîlnirea de acum douăzeci și șase de ani, cînd ne-am găsit atîția cîntăreți la Cluj și făceam să-i răsune bolțile de cuvînt înflăcărat și simțire românească.

Contactul cu publicul, întîlnirea cu cititorii, au fost totdeauna binevenite. Au folosit și scriitorii, au folosit și cititorii veniți să vadă «în carne și oase» pe cei cunoscuți și admirați numai prin slova tipărită și prin fotografii.

Acum, aceste contacte sînt și mai frecvente, mai populate, mai calde. Scriitorii tineri, cîntăreți ai marilor înfăptuiri ale puterii populare, sînt mereu prezenți în fața miilor de ascultători.

Nu însă toți poeții, cînd devin actori, își slujesc propriile lor visuri. De cele mai multe ori publicul regretă că n-a rămas cu impresia lecturii sau a recitărilor făcute de alți interpreți.

George Coșbuc, de pildă, era primit cu aplauze ropotitoare, cu «tunete de aplauze», cum scriu cronicarii. Cine nu cunoaște, cine nu învățase la școală «Nunta Zamfirei», «Trei, Doamne, și toți trei!», și «Noi vrem pămînt!" anunțarea numelui lui Coșbuc electriza sala.

Marele poet nu avea însă o voce puternică, citea lent. Nici. Mihail Sadoveanu nu avea o voce puternică, dar lecturile sale erau urmărite cu mare atenție.O neasemuită vrajă cuprindea pe ascultători: nici un foșnet nu se auzea. Cu atît erau mai zgomotoase aplauzele la sfîrșitul unei lecturi a lui Mihail Sadoveanu.

În schimb, Liviu Rebreanu, care mai ales în Transilvania era primit ca și Coșbuc, cu valuri de entuziasm ropotitor, nu reușea să domine pe ascultători. De altminteri, Rebreanu știa acest lucru și nu se producea prea des. Ca și Coșbuc, ca și St. O. Iosif, autorul lui «ION» nu avea o vocație actoricească,se mulțumea cu gloria pe care i-o aduceau cărțile. Acum s-ar fi bucurat de succesul filmelor extrase din romanele sale «Pădurea spînzuraților» și «Răscoala».

Ion Minulescu a exercitat asupra auditoriului un mare farmec: era aclamat și rechemat după fiecare poezie.

De la o vreme, Minulescu nu mai recita vechile sale versuri ample, sonore, fastuoase, cu mari posibilități de interpretare. Alegea bucăți scurte, le mima, le sublinia comicul, grotescul, și trezea ilaritatea, care e cel mai bun mijloc de a ajunge la adeziunea populară. Chiar strofele dramatice, sentimentale, Minulescu le spunea cu un surîs, cu o grimasă, scoțînd efecte neașteptate printr-o artă personală, făcută din lirism și umor.

Alături de Mihail Sadoveanu, dar speculînd comicul, sarcasmul și uneori satira, Alexandru Cazaban era pro-

Cu Octavian Goga

zatorul nostru cu mare trecere la public. El cucerea sala de cum apărea, cu coama de păr alb, uneori ondulat, alteori vîlvoi cu ochii mici, şireţi, cu un zîmbet ironic, şi cu o modestie care era ea însăşi ironică. Acest om sprinten, neobosit, a fost solicitat pînă la adînci bătrîneţi de organizatorii de şezători literare. Mi se pare că el a bătut recordul participărilor la asemenea festivităţi.

Cincinat Pavelescu spunea frumos atît poeziile lirice cît şi epigramele. Trubadurul cu cap de faun, jiletcă de catifea şi mîini episcopale, îşi lua partea leului la recitările noastre de odinioară. Avea o voce caldă, catifelată, ochii inspiraţi şi o emoţie care se propaga totdeauna cu intensitate.

Un mare cuceritor al mulţimilor de iubitori ai versurilor a fost Octavian Goga. Glas de bariton şi o impetuozitate fără pereche. Spre sfîrşitul vieţii, vocea lui Goga se cam alterase, suna ca din adîncuri învăluite.

*
* *

Dacă nu te lăsai condus de animozitatea unor elanuri care voiau ca Alexandru Macedonsky să fie un tip ridicol, sau direct detestabil, dacă erai convins de talentul imens al acestui om, de importanţa lui în literatura ţării, dacă ai fi cunoscut calvarul vieţii lui, calvar care îl absolvea de multe din micile-i ciudăţenii, dacă te familiarizai cu vocea lui stridentă, pornită din cerul gurii şi spartă de dintele unic, lung, care-i tremura sub mustaţa cănită, unsă cu pomadă şi răsucită ţepos la vîrf, dacă te apropiai de Macedonsky, nu cu ostilitate, ci cu înţelegere şi căldură, şi dacă voiai să-l asculţi cu gîndul să-ţi placă, atunci felul cum acest om straniu, îmbrăcat în redingote, jiletci şi plastroane mirobolante, îşi recita rondelele sau «Noaptea de Maiu», sau «Noaptea de Decembrie», te impresiona, te captiva, te transporta în lumi de poezie, în depărtate epoci de romantism pe care aveai impresia că le trăiseşi cîndva tu însuţi.

Era în vocea lui Macedonsky o vibraţie venită din adînc, o durere care se abătea fastuoasă ca o imensă aripă rănită, o nostalgie şi un extaz care te răscula, te transporta în zone de patetic sentimetalism. Omul acesta urît, care prin dorinţa şi sforţările sale de a se înfrumuseţa, devenise caricatural, se transfigura, oficiind pe altarul poeziei. Îl ilumina o credinţă de sacerdote, elanul unui adolescent, inspirarea unui mag asiatic, fachir şi baiaderă, Pierrot şi vestală în acelaşi timp.

Era un straniu amestec de candoare şi de satanism, acest Alexandru Macedonsky, cel mai îndrăgostit de poezie, dintre toţi poeţii, al cărui suflu trece şi ajunge la noi, peste atîtea procesiuni de poeţi, de la el şi de la Eminescu încoace, mai actual decît ei, mai aproape de sensibilitatea noastră decît unii care abia au închis ochii şi sînt perimaţi înainte de a-i fi cîntat întregul cîntec.

Era candid şi suav cînd pe scena Ateneului venea cu braţul încărcat de liliac, ca să declame «Noaptea de Maiu», în vreme ce în culise, un discipol imita rosignolul, cînd maestrul lansa celebrul vers:

Veniţi, privighetoarea cîntă
Şi liliacul e înflorit!

Capitolul Macedonsky nu s-a încheiat încă.

Opera lui va înflori vertiginos. Subt regimul puterii populare, el a fost pus în adevărata lui lumină. Cărţile lui cunosc tiraje impresionante, critica nouă îl vede cu ochii adevărului.

Alexandru Vlahuţă nu se producea în public. Era un timid care nu dispreţuia nevoia altora de a lua contact cu mulţimile, dar el nu simţea această nevoie, evita orice manifestaţii publice. Poate unde nu era un om prea arătos, nu se arăta pe estradă. Ne citea însă cîteodată acasă, poemele lui, versuri albe, traduceri din Ada Negri: avea o voce joasă, puţin tremurătoare, — el însuşi tremura uşor din întregul corp, o vibraţie permanentă, aproape imperceptibilă, a glasului şi al mîinilor. Citea frumos, clar, pătrunzător, captivant:

O palido, palido,
Eu ştiu că-n curînd ai să mori...

Uneori, cînd Octavian Goga îmi citea şi el aceleaşi traduceri din Ada Negri, mi se părea că-l aud pe Vlahuţă însuşi, pentru care poetul transilvănean avea o afecţiune şi stimă deosebite. Sînt şi unele poezii inspirate de Vlahuţă, în opera lui Goga.

*
* *

Om de teatru pînă în vîrful unghiilor, Caragiale citea, mima, sublinia ca un desăvîrşit actor. Era, în intimitate un orator prolific. Se încălzea, vorbea plin de inspiraţie, ore prelungite. L-am auzit la Blaj în 1911, petrecînd o noapte-întreagă în casa răposatului Alexandru Ciura, scriitor transilvănean, unchiul unei foarte talentate poete şi actriţe, Florica Ciura-Ştefănescu, de la Teatrul Naţional din Cluj.

La un moment dat, Caragiale a început să laude poezia lui George Coşbuc, pe care-l aprecia foarte mult.

Parcă-l aud recitînd, în noaptea de vară:

Alături de strîmbele maluri,
Corabia-n goană trecea,
Cîntau spintecatele valuri
Cîntau şi matrozii pe ea!...

Interpretate de omul de teatru Caragiale, strofele lui Badea Gheorghe aveau altă cadenţă, altă amploare, altă valoare decît atunci cînd le recita Coşbuc însuşi.

*
* *

Spre deosebire de poeţi, scriitorii de proză au o sarcină

Cu Radu D. Rosetti, pe podul de la Călimănești, iulie 1956.

ingrată. Trebuie să ţină încordată atenţia publicului cu descripţii, analize psihologice, observaţii cărora le lipseşte surpriza, cadenţa şi mlădierea rimei, magia muzicală prin care Orfeu îmblînzea fiarele şi trezea inima pietrelor...

Poetul recită. Are ochii liberi, poate înfrunta privirile ascultătorilor. Prozatorul citeşte. El stă cu ochelarii în carte: a pierdut un preţios element de fascinaţie, de dominaţie: privirea. Nu poate să cerceteze sala.

Doi prozatori au avut mare trecere la public: Gala Galaction şi Ionel Teodoreanu. Poate unde aduceau amîndoi experienţa pe care au cîştigat-o în exercitarea celuilalt sacerdoţiu al lor.

Galaction citea potolit, învăluitor, patriarhal, parc-ar fi oficiat. Înfăţişarea lui venerabilă, bunătatea pe care o iradia, cucereau numaidecît, înviorau interesul şi impuneau respectul.

Lectura lui Ionel Teodoreanu era precedată de popularitatea pe care şi-o croise romancierul ieşean, de înfăţişarea lui plăcută, simpatică, de frumuseţea lui fizică.

Adăugaţi acestor daruri meşteşugul omului obişnuit să fie ascultat, talentul său de vorbitor, debitul precipitat, dar clar, abundenţa imaginilor, jongleria cuvîntului, impetuozitatea-i juvenilă veţi avea cheia succesului de lector sau de conferenţiar al autorului «Medelenilor».

Mai ales succesul de conferenţiar. Omul acesta nervos, dinamic, nu se simţea la largul său, pironit pe scaun, în faţa paginilor pe care trebuia să le depene. Îi venea mai bine, aşa, în picioare, faţă în faţă cu onoratul tribunal al publicului. Parc-ar fi fost la bară, pledînd un proces. Se plimba de colo pînă colo, gata să răspundă unei întreruperi şi, fiindcă nu-l întrerupea nimeni, creia el singur incidente, ca să se poată aprinde, să urce în alte zone temperamentale, să intre în vehemente polemici. Uneori cucerit de propria-i facondă, nu-şi dădea seama că vremea trecea, că publicul începea să se impacienteze. L-am auzit în două rînduri, odată la jubileul lui George Vraca şi odată la Teatrul Municipal, cînd s-a reluat comedia lui Caragiale «D-ale Carnavalului».

Ne-a delectat cu verva, cu fantezia, cu umorul, cu imaginile sale în cascadă, cu substanţialitatea însăşi a cuvîntării sale. Dar prea mult. Oratorilor din vechime li se acorda scurgerea unei clepsidre, ca să-şi debiteze discursul.

Oamenii aveau simţul şi respectul vremii altora: cînd un rival vrea să arate că nu are nevoie de vorbe multe ca să-şi pledeze dreptatea, spunea celuilalt, dispreţuind potopul dialectic:

— «Îţi dau şi din clepsidra mea, numai să mă convingi

Ionel Teodoreanu cheltuind mai multe clepsidre pe seară, chiar cele care nu-i aparţineau şi pe care nu i le oferea nimeni, cum făceau grecii generoşi din vechime.

*
* *

Poetul Al. Philippide, este şi pe scenă ca şi în opera lui: înfrăcărat dar sobru, temperamental, reţinut şi cerebral în acelaşi timp. Are o frumoasă dicţiune, o voce bărbătească, bine marcată, care ajunge pînă în cele mai depărtate galerii, fără ca el s-o forţeze, s-o umfle.

Mai moale, cu un mai pronunţat accent moldovenesc ca al lui Philippide, Demostene Botez este ascultat şi el cu deferenţă. Avocatul se simte mai puţin ca la Ionel Teodoreanu. Arta lui oratorică e făcută din calm, din logică, din putere de a convinge fără exagerare.

Un prozator foarte apreciat pe vremuri e craioveanul Paul Constant. Autorul «Riiei» şi al altor cărţi de umor, ştie să-şi prezinte minunat poveştile, nu numai cititorilor, dar şi ascultătorilor.

Şi nu odată, cînd citea Paul Constant, am simţit viermele alb şi gras al invidiei cum sfredelea inima lui Alexandru Cazaban, maestru suprem al umoriştilor şi al lectorilor de proză, — tot aşa cum mă simt neliniştit eu însumi cînd pe programul şezătoarei unde trebuie să mă produc, figurează numele lui Alexandru Philippide.

brînză topită

LIDO și EXPRES

UN PRODUS NOU! **UN PRODUS NOU!**

Brînză topită pastă Lido — Svaițer cu salam sau cu șuncă.

Brînză topită pastă Expres cu adaus de:

- tomate
- boia
- țelină
- chimion
- piper
- măsline

Brînză topită pastă

- Svaițer
- Olanda
- Cedar
- Trapist

Toate aceste sortimente sînt fabricate din brînzeturi fermentate superioare, cu un conținut ridicat de grăsime; față de celelalte brînzeturi au un conținut mai scăzut de sare.

Datorită ingredientelor din adausuri au un conținut sporit de vitamine.

SOPHIA LOREN

Povestește despre... mama ei, tatăl ei și despre ea însăși

La Roma, pe cînd avea 16 ani. Sophia nu mai era «stuzzicadente»...

La întrebarea: de la cine a moștenit Sophia Loren talentul ei artistic și fizicul ei atît de plăcut? — cunoscutul producător italian de filme Carlo Ponti, soțul renumitei actrițe, răspunde prompt:

— De la mama ei. Știți — precizează el — ea este o excelentă pianistă, o femeie cu puternice înclinații artistice, foarte frumoasă și un om minunat. Sophia are relații foarte strînse cu mama ei și eu o iubesc de asemenea.

Prietenii filmului cunosc, desigur o serie de episoade din viața și cariera talentatei vedete italiene a ecranului. Au citit prin ziare și reviste (pentru că despre ea se scrie des) o mulțime de amănunte legate de filmele și rolurile ei. Au aflat, fără îndoială, și unele detalii ale «romanului» ei de dragoste cu cineastul Carlo Ponti care a «descoperit-o» și s-au bucurat că, în sfîrșit după aproape zece ani de frămîntări, «romanul» s-a încheiat la 9 aprilie 1966, cu un «happy-end», fără să fi fost nevoie de un... divorț italian. Dar prea puțini sînt cei ce știu că mama Sophiei Loren seamănă leit cu Greta Garbo și că acest fapt a determinat în ultimă instanță intrarea Sophiei însăși, în lumea filmului...

Povestind despre propria-i viață revistei vest-germane «Der Stern», Sophia Loren s-a oprit mai îndelung asupra acestui amănunt, împletindu-l cu întîmplările cărora le dato-

Soții Ponti în locuința lor de la Roma.

În perioada debutului cinematografic. Sophia Loren a început să fie... vedetă.

reşte însăşi venirea ei pe lume şi cu primii ei paşi în viaţă şi în cinematografie. Iată ce povesteşte:

— Mama mea, Romilda Villani a fost şi mai este încă o femeie frumoasă. În tinereţea ei semăna mult cu Greta Garbo, atît de mult încît cu prilejul unui concurs organizat în oraşul ei natal, Neapole, de compania americană de filme M.G.M. pentru selecţionarea unei dubluri a Gretei, în vederea ecranizării piesei lui Pirandello «Aşa cum mă vrei», ea a fost aleasă prima, dintre 350 de concurente. M.G.M. i-a oferit un contract la Hollywood. Dar părinţii ei s-au îngrozit la acest gînd. N-a prea fost nevoie ca mama să fie convinsă să renunţe. Perspectiva de a pleca singură în America o înspăimîntase îndeajuns. A respins oferta şi a plecat la Roma pentru a face cîteva filmări de probă pentru un producător italian.

Dar, încercarea a dat greş...

— Curînd după ce mama s-a întors acasă, a obţinut, datorită asemănării ei cu Garbo, rolul principal într-un ansamblu de operetă ambulant. Costumată ca regina Cristina, ca a jucat o scenă din filmul cu acelaşi titlu (a cărui protagonistă fusese Greta Garbo n.n.)

În timpul unui turneu la Roma, a făcut cunoştinţă cu Riccardo Scicolone. El afirma pe atunci că e inginer constructor. Începuse într-adevăr studii universitare pentru această meserie, dar fusese nevoit să le întrerupă după trei ani, întrucît banii tatălui său nu mai ajungeau. Din cîte ştiu eu, n-a construit niciodată nimic. Ducea o viaţă foarte nesigură din punct de vedere material şi trăia din cîştiguri întîmplătoare. E un om cu foarte mult temperament, cu un zîmbet cuceritor şi o faţă drăguţă, cu trăsături tipic romane şi mama s-a îndrăgostit iremediabil de el. La cîteva săptămîni după întîlnirea lor, mama şi-a dat seama că va avea un copil. Pentru o napolitană de categoria ei socială, aceasta însemna o mare nenorocire. Dar bunicii mei nu i-au făcut niciodată vreun reproş. Au luat lucrurile aşa cum erau şi, cînd a sosit timpul, au pregătit fiicei lor şi copilului ei un cămin.

Mama şi tata au continuat să trăiască împreună la Roma. El m-a recunoscut oficial drept copil al său şi mi-a dat numele ce-l poartă. Dar, nu s-a arătat dispus să se însoare cu mama. Odată reuşise să-l ducă pînă în faţa altarului. Şi, în timp ce stătea acolo în genunchi, tata l-a tras brusc de preot spre el şi i-a şoptit ceva la ureche. Mama n-a aflat niciodată ceea ce i-a spus, dar rezultatul a fost că preotul a refuzat să-i cunune...

Cînd m-am născut, eram foarte plăpîndă şi bolnăvicioasă. Doica, angajată după ce mama nu mă mai putea hrăni, obişnuia să spună: «Sophia este cel mai urît copil din cîţi mi-a fost dat să văd, vreodată»...

Sophia Loren povesteşte mai departe cum, la vîrsta de două luni, era să fie ucisă de

Mama (dreapta) şi fiica. Asemănarea Romildei Villani cu Greta Garbo este şi azi evidentă.

femeia în grija căreia o lăsau părinţii ei, cînd plecau la lucru. Îi dăduse să mănînce — la această vîrstă — linte cu bulion. A fost dusă, mai mult moartă decît vie, la bunici, la Neapole, care s-au mutat apoi, de dragul copilului, la Pozzuoli, nu departe de marele oraş unde erau condiţii mai bune pentru restabilirea sănătăţii micuţei.

— După ce tata ne-a adus la Neapole — continuă Sophia să povestească — el s-a reîntors, în grabă, la Roma. Ocazional ne trimitea cîteva lire şi, pînă la izbucnirea războiului, petrecea, din cînd în cînd, o zi-două la Pozzuoli. Cînd treceau prea multe săptămîni fără să dea vreun semn de viaţă, mama îi telegrafia că sînt grav bolnavă. Uneori venea, alteori nu. Cînd îşi dădea seama că n-am nimic, făcea scandal şi pleca îndată. Eu, aproape că nu existam pentru el. Dintre puţinele ocazii cînd mă băga în seamă mi le amintesc doar pe acelea cînd mă tachina din cauza urechilor mele care, în copilărie, păreau foarte mari pentru că faţa mea era tare trasă...

Mai departe, Sophia Loren povesteşte despre primii ei ani de şcoală şi suferinţele ce le-a avut de îndurat din partea colegilor ei care o bîrfeau şi batjocoreau fiindcă nu avea tată. Şi în plus, rîdeau şi de... urîţenia ei. Era slabă, ciolănoasă, numai ochi, urechi şi nas şi colegele o porecliseră «stuzzicadente» — scobitoare...

Sophia vorbeşte cu multă dragoste despre bunica ei, Luiza.

— Lecţiile mi le făceam mereu la bucătărie, spre a fi cît mai aproape de ea, în timp ce gătea pentru familie. Făcea o mîncare grozavă. Şi eu ştiu să gătesc bine şi aceasta, datorită ei. (Cînd se află acasă la ea, Sophia Loren găteşte singură mîncarea şi Carlo Ponti afirmă că niciodată n-a mîncat lucruri mai bune decît cele gătite de soţia sa — n.n.).

— Dacă vorbesc atîta despre mîncare — mărturisește Sophia Loren — este pentru că în copilărie rar mîncam pe săturate. Probabil că nu voi înțelege niciodată cum s-a întîmplat minunea că acum pot mînca ce-mi place și cînd îmi place. Oamenilor, pe care îi iubesc, le dau adesea numele unor mîncăruri italienești. Carlo Ponti, care se află pe primul loc în viața mea, este micul meu «melanzana parmigiana» (vinete cu parmezan)...

Și Sophia continuă firul povestirii:

— Cu prilejul unei vizite pe care tata a făcut-o mamei la Pozzuoli în anul 1939 i-a mai lăsat o amintire vie; ea avea să constate că așteaptă din nou un copil, pe sora mea, Maria. Dar, tata era și mai puțin dispus ca înainte, s-o ia pe mama în căsătorie. Curînd după ce născuse, a primit din partea lui o scrisoare neobișnuită: o implora să vină la Roma. Se încurcase cu o altă fată, o milaneză de 20 de ani. «Dacă nu vii — scria el — trebuie să mă însor cu ea». Mama i-a răspuns: «Nu vin. Tu trebuie să hotărăști singur».

A urmat nunta tatei. Apoi, el a refuzat s-o recunoască pe Maria drept copilul său și astfel ea a primit numele mamei — Villani.

În 1950 (Sophia avea pe atunci 16 ani; ea s-a născut în 1934 n.n.) cînd am ajuns cu mama la Roma pentru a încerca să obținem roluri de figurante în filmul «Quo vadis», ea l-a chemat pe tata la telefon. El a luat-o în răspăr: «Ce cauți aici?» a întrebat-o foarte rece. «De ce ai adus copilul aici. E prea tînără și va face tuturora numai necazuri».

«Trebuie să muncim, i-a replicat mama. N-avem nici un ban. Ce altceva am putea face?»

«Fă ce vrei — i-a răspuns el. Cunoști părerea mea. Sophia ar fi trebuit să rămînă la Neapole și să meargă la școală pînă își obține diploma de învățătoare. Să știi că nu mă mai consider răspunzător pentru voi»...

Un văr de al mamei s-a arătat dispus să ne primească în casă, pînă aveam să ne descurcăm, singure. În dimineața zilei următoare ne-am prezentat la biroul de angajări al companiei de filme și am fost angajate amîndouă...

După două zile de muncă la «Cinecittà», cîștigasem, împreună cu mama, 21 000 de lire (34 dolari). «Vezi cît e de ușor — îmi spunea mama. Aici ne vom găsi norocul» Dar optimismul ei a fost prematur. A treia zi nu mai era de lucru pentru noi. Tocmai pe cînd ne sfătuiam ce să facem, a venit o scrisoare de acasă. Maria era bolnavă...

Rămasă singură la Roma, Sophia Scicolone așa se numea ea pe atunci — a trăit zile grele. A încercat să-și cîștige existența ca manechin fotografic, alergînd singură să găsească plasament pentru fotografiile ei, pe la diverse reviste. În ultimii ani, fizicul ei se schimbase uluitor. «Stuzzicadente» nu mai rămăsese decît o amintire. Sophia devenea pe zi ce trece mai frumoasă și mai feminină. A încercat să obțină în mai multe rînduri angajamente la film (unul din refuzuri l-a primit pe motiv că n-ar fi fotogenică...), pînă cînd a fost angajată de revista «Il Sogno» (Visul), care pregătea tocmai un reportaj filmat.

— Primeam, în sfîrșit, o slujbă și un nume nou — povestește ea mai departe. Pînă atunci îmi scriam numele Sofia, cu *f*. Redactorul a hotărît să-l scrie cu *ph* pentru ca să pară mai... exotic în ochii italienilor. Mi-a schimbat și numele de familie în Lazzaro, în analogie cu Lazăr cel din biblie care, conform legendei, a înviat din morți... «Frumusețea ta — îmi spunea el — ar putea trezi și un mort la viață»... Cînd am obținut primul meu rol principal — interpretam o scafandră într-un gen de film documentar intitulat «Africa sub mare» —, am devenit, în fine, Sophia Loren, Aceasta pentru că producătorul filmului era un mare admirator al actriței suedeze Marta Toren și mi-a ales un nume care să rimeze cu al ei...

Acesta a fost începutul. Sophia Loren își amintește cu duioșie de el, acum cînd este în plină ascensiune a carierei sale...

În sfîrșit, Sophia poate purta verigheta și în public, fără teama că soțul ei, Carlo Ponti, va fi dat în judecată pentru... bigamie și ea însăși pentru... complicitate.

UZINA TEHNOMETAL

TIMIȘOARA, str. Gloriei nr. 2
Telefon 13.706 interior 87 și 88

livrează pe bază de repartiție:

Pentru agricultură

Selector SU 4.

Instalații pentru silozuri

tablă găurită, plasă de sîrmă

diferite împletituri de sîrmă (ex. site), cuie, lanțuri etc.

Fotbal sau balet?

CELE 19 ZILE

ALE CAMPIONATULUI MONDIAL DE FOTBAL

Momentul sportiv culminant al anului 1966 l-a reprezentat fără îndoială campionatul mondial de fotbal. Anglia a fost ţara care a polarizat, în adevăratul înţeles al cuvîntului, atenţia generală a milioanelor de simpatizanţi ai fotbalului. Cifrele oficiale indică recorduri în toate domeniile. Ele reprezintă în orice caz performanţe supreme pentru fotbal şi, pentru un moment, cel mai mare succes de public şi de interes general suscitat de vreo competiţie sportivă. Cei aproape un milion şi jumătate de spectatori prezenţi în tribunele stadioanelor la cele 32 de partide ale turneului final, peste patru sute de milioane de telespectatori urmărind în direct finala şi încă pe atîţia asistînd la transmisiile indirecte ale meciului suprem, aproape o sută de mii de turişti sosiţi cu avioanele, vapoarele, trenurile şi automobilele din toate continentele, în vederea marelui eveniment, iată cifre care au făcut să cadă şi recordurile stabilite de precedentele ediţii ale campionatului mondial şi chiar de olimpiade. Anglia a trăit din plin amploarea evenimentului şi se poate spune că patria fotbalului a oferit un decor excelent campionatului suprem al sportului pe care l-a creat.

În cele cîteva pagini care urmează vom retrăi zilele campionatului mondial, cu momentele cele mai semnificative, cu întîmplări mari şi mici, cu bucurii şi necazuri...

Wembley, prima zi...

Era o după amiază toridă, neobişnuită pentru londonezi. Fulgarinele au rămas acasă. Templul fotbalului, marele Wembley, atrăgea spre el, ca un uriaş magnet, trenurile, autobuzele, automobilele şi metrourile, purtînd spre largile sale tribune acoperite, mii şi mii de englezi şi reprezentanţi ai tuturor naţiilor pămîntului. O fericită

Bobby Moore primește cupa «Jules Rimet» din mîinile reginei Angliei

inspirație a organizatorilor, ajutată de grija sorților de a le fixa în aceeași grupă, a făcut ca în fastuoasa zi a deschiderii campionatului să se afle față în față prima cîștigătoare a titlului — echipa Uruguayului — și aceia care avea să-l cucerească pe ultimul, reprezentativa Angliei. Ne-am aflat și noi sub tribunele marelui stadion, pe culoarul cabinelor, în clipele dinaintea startului. Sute de gazetari, căutau să descifreze pe chipurile celor care urmau să apară în fața tribunelor înfierbîntate, ce anume trebuia să se petreacă pe gazon peste cîteva clipe. Alf Ramsey, omul privit atunci cu suspiciune, cu neîncredere, subiectul atîtor atacuri ale presei engleze și chiar ale consiliului federației, dar care avea să fie purtat în triumf în după amiaza lui 30 iulie, pare cel mai calm dintre toți. În picioare, în mijlocul cabinei, este mai mult preocupat de ținuta vestimentară a jucătorilor decît de sfaturi tactice, de «rețete» de ultimă oară. Siguranța și calmul său s-au transmis echipei de-a lungul unui campionat epuizant, cu momente de tensiune supremă, cu multe clipe în care victoria a stat pe vîrful degetelor portarului Banks sau ale bocancului extremului stînga argentinian Mas.

În schimb, în cealaltă cabină, decanul de vîrstă al antrenorilor de la mondiale, uruguaianul Ondino Viera — care a părăsit cafelele și tihna pensionarului pentru zbuciumul și consumul nervos al luptei pentru titlu — dă o veritabilă probă de elocință în fața jucătorilor săi. El își expune din nou, cu convingere, cu violente mișcări de brațe, cu aplecări spre jucătorul vizat, chiar cu exemplificări care necesită întreaga lungime a cabinei, planul său de luptă, planul care avea să macine siguranța englezilor și să le prilejuiască un start decepționant.

Fluierul arbitrului maghiar Zsolt, acest fluier care capătă rezonanțe emoționante între zidurile betonate ale subsolului tribunelor, pune capat unor clipe de încordare supremă care au părut ceasuri celor 22 de actori. Una lîngă alta, cele două reprezentative care deschid un campionat în numele a peste zece milioane de jucători activi și a zeci de milioane de jucători neînscriși în controalele federațiilor, pornesc prin tunel spre ochiul de lumină, de soare, de tumult... Campionatul a început!

Tragedie anunțată de o victorie

Puțini îndrăzneau să vadă adevărul ascuns de succesul brazilienilor în fața echipei bulgare. Arhiplinul stadion din Liverpool s-a lăsat furat de clasa execuțiilor lui Pelé și Garrincha la două lovituri libere și nu simțea — sau poate refuza să simtă — drama unei campioane mondiale. Oamenii lui Feola nu mai străluceau, precum în Chile și mai ales în Suedia; suveranitatea unui unsprezece compus din oameni de valoare mondială făcea loc acum unei timidități în joc și unor ezitări de ansamblu care descopereau frica de eșec a urmașilor lui Didi, Zito și Nilton Santos.

Milioanele de pesetas, săptămînile de cantonament, repetarea pînă la ultima literă a programului de antrenament din 1958 și 1962 nu scăpaseră Brazilia de plata ezitării construirii unei noi echipe încă pe laurii victoriei din Chile. În seara victoriei contra Bulgariei, statul major brazilian din care — destăinuire tîrzie — făceau parte și doi reprezentanți ai jucătorilor, Bellini și Pelé, își încheia o dramatică reuniune, mult peste miezul nopții. Nu numai piciorul tumefiat al «perlei negre» încrețea frunțile ci, mai ales, nesiguranța de ansamblu descifrată cu ochi de specialiști de cei care credeau că au venit în Anglia spre a intra în posesia definitivă a «Cupei Jules Rimet». A fost seara în care, după propria mărturisire, Vicente Feola a simțit apropierea dezastrului și orele ce au mai rămas pînă la ivirea zorilor le-a petrecut la masa de lucru căutînd soluții, cu ochii pe lista celor 11 rămași pe banca rezervelor, în realitate numai opt fiindcă Zito, Gerson și Parana schiopătau încă după durul meci cu nervoșii scoțieni, meciul care dăduse drept jertfă pe Amarildo. Acel Amarildo simbol al optimismului și reușitei din campionatul 1962 era acuma undeva la Rio, imobilizat de gipsul aplicat de medicii spitalului din Glasgow...

Actele II și III ale tragediei s-au consumat și pe tabela de marcaj. Ungaria și, apoi, Portugalia, au aplicat loviturile de grație campionilor mondiali, trimițîndu-i acasă mai devreme decît ar fi prezis-o și cel mai sceptic dintre suporterii formației-cariocas.

În fața lui «Royal Café», foștii campioni mondiali părăseau recepția, cu care îi onoraseră organizatorii, asemenea unor oameni pierduți în imensitatea Londrei și chiar cuvintele lui Parana, exprimate în fața unui grup de gazetari, întăreau sentimentul că te afli în fața unor abandonați ai soartei: «Fără un părinte pe teren, n-am fost o echipă. Didi, cel ce ne vorbea mereu, cel ce conducea jocul și cu sfatul și priceperea, iată ce lipseste cel mai mult Braziliei.»

Dacă decepția nr. 1 a campionatului s-a produs

la Liverpool și Manchester în diabolica serie nr. 3 a turneului final, surpriza plăcută a întrecerii mondiale a venit de la Sunderland, acolo unde juca cea mai necunoscută echipă dintre cele 16, reprezentativa Republicii Populare Democrate Coreene. Chiar la debut, din jocul cu U.R.S.S., al cărui scor n-ar lăsa să se întrevadă prea multe prin diferența sa (0 – 3), fotbaliștii Coreei Democrate s-au anunțat adversari redutabili pentru partenerii de serie. Și chilienii aveau să se convingă destul de repede de adevăr, obținînd cu cazină un rezultat egal. A fost doar începutul.. A urmat marea lovitură, veritabilă zguduitură a cotelor de pariuri, meciul cu Italia.

În seara dinaintea partidei italienii au fost văzuți la clubul cantonamentului lor amuzîndu-se cu diferite jocuri distractive. Formația pentru a doua zi fusese anunțată. Pe banca rezervelor, Fabbri reținuse cîțiva titulari, pentru a-i avea proaspeți în primul meci din sferturile de finală. «Pentru noi bătălia din serii este încheiată. Jocul cu Coreea democrată este o simplă formalitate» — declara conducătorul tehnic al echipei italiene ziariștilor ce se aflau în preajma sa. Într-o altă clădire, acolo unde se găseau jucătorii nord-coreeni, se pregătea în liniște marea lovitură care avea să uimească lumea fotbalistică și să ducă la concedierea selecționerului atît de sigur de victoria echipei sale. A doua zi după amiază, 14.000 de spectatori, în majoritate turiști italieni, au crezut pînă în minutul 90 că asistă la o mică farsă. Cînd arbitrul francez Schwinte a fluierat sfîrșitul, deasupra stadionului s-a așternut o liniște mormîntală. Facchetti, Mazzola, Rivera, nume celebre în fotbalul mondial, priveau uluiți tabela de marcaj. Apoi, cu frunțile plecate și cu lacrimi în ochi, părăseau scena mondialelor, făcînd loc veritabilei revelații a campionatului.

Înfrîngerea i-a usturat și îi ustură pe italieni. La o săptămînă după ea, federația din Roma oferea celei din Phenian 50.000 de dolari pentru jocul-revanșă. Dar conducătorii reprezentativei R.P.D. Coreene au renunțat la propunere, acceptînd eventual revanșa pentru primăvară cînd vor veni în Europa ca invitați ai federației suedeze, entuziasmată, prin președintele ei, Brodd, de comportarea la turneul final.

Interesant este să dezvăluim cititorilor părerea căpitanului reprezentativei Coreei Democrate, exprimată jucătorului nostru, Mateianu, cu prilejul turneului selecționatei București la Phenian: «Vom ajunge sigur în sferturile de finală. Am convingerea că reprezentăm valoarea secundă în serie». Numai insuficienta cunoaștere a echipei R.P.D. Coreene a făcut ca ea să nu apară la justa apreciere în calculele hîrtiei.

În fața aparatului de televiziune a locuinței lui din Roma, Edmundo Fabbri a sperat, mai ales la 3 — 0 pentru învingători, că și Portugalia va urma calea Italiei, ușurîndu-i considerabil procesul din fața biroului federației italiene. Dar în echipa Portugaliei a existat un Eusebio, un jucător cum Italia nu a avut, capabil să întoarcă singur soarta unui meci cum a și făcut-o în fața fotbaliștilor Coreei Democrate însă — cum singur a subliniat-o — ajutat considerabil de spiritul sportiv al adversarilor săi, necontaminați de tarele jocului defensiv, ale anti-jocului, ale tragerii de timp, ale obstrucțiilor, într-un cuvînt necontaminați de cortegiul mijloacelor care duc la omorîrea spectacolului fotbalistic.

Iată de ce, pe stadionul din Liverpool, spectatorii n-au făcut deosebire între învingători și învinși. Aplauzele lor au mers în egală măsură, și către unii și către ceilalți.

Ultima bătălie

Cel mai bătrîn dintre ziariștii de fotbal, un venerabil decan de vîrstă, francezul Gabriel Hanot — care se apropie de 80 de ani — a urmărit campionatul din fotoliul său, de acasă. Deși de la distanță, părerea lui a fost primită cu respectul cuvenit unui competent și experimentat specialist: «Campionatul mondial devine tot mai accentuat un maraton fotbalistic. Fără jucători-atleți nu poți aspira la performanță.»

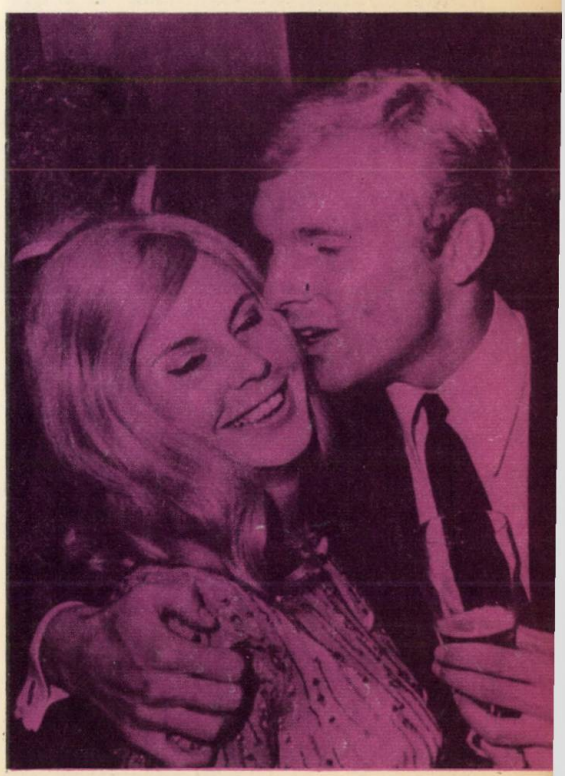

Fericit, Moore își sărută soția

După emoțiile din serii au venit examenele sferturilor de finală. Pe de o parte experiența, pe de alta rezistența în plus și-au spus cuvîntul, făcînd victime sau instalînd favoriți. Anglia părea că se odihnește... jucînd. De la meci la meci, oamenii lui Ramsey căpătau prospețime și maneta de reglare a vitezei meciurilor stătea în mîna lor, mai corect spus în picioarele lor. Rînd pe rînd, Argentina — un briliant ca tehnică dar în același timp o mostră de irascibilitate și exibiționism extrasportiv, Portugalia, echipa cu picioare de plumb în semifinală, au fost depășite, scoase din arenă de vigoarea mașinăriei engleze. Pe celălalt fir al competiției, vest-germanii își croiau drumul spre finală, înlăturînd din cale echipele Uruguayului și Uniunii Sovietice. Și iată-ne în fața meciului ce avea să decidă pe noua stăpînă a «Cupei Jules Rimet», Wembleyul fierbea din nou ca o veritabilă oală cu smoală. Decorul multicolor al tribunelor, cu zecile de mii de spectatori ce agitau steguțele țărilor finaliste, sugera imaginea unui carnaval folcloric. În cabinele celor două finaliste, Ramsey și Schön încercau în ultimele clipe să înlăture tracul ce pusese stăpînire pe elevii lor. Moore, Bobby Charlton, Seeler și Beckenbauer, păreau absenți, incapabili de a recepționa ce se petrece în jurul lor. Poate că în acele momente fiecare în parte se visa cu trofeul de aur în mîini. Dramatismul finalei vă este cunoscut. Moore și Bobby plîngeau în timp ce sărutau cupa de aur, Seeler și Beckenbauer plîngeau și ei privind strălucirea trofeului ce a fost atît de aproape de ei.

Coborînd, cu mușchii literalmente blocați de efort, scările tribunei de onoare, cei 22 de finaliști — învingători și învinși — personificau însăși duritatea, cruzimea acestui campionat unde menajamentele nu sînt cunoscute...

Seara, la banchetul de adio, în fața unei mulțimi atît de zgomotoasă, de expansivă și plină de vervă încît transformase glaciala Londră într-un Napoli așezat pe Tamisa — cei 11 campioni mondiali ieșeau minute în șir, în repetate rînduri, spre a răspunde felicitărilor rostite de mii de glasuri.

Așa se încheia ultimul episod al unei zbuciumate întreceri, care trimitea — din clipa terminării — gîndurile spre Mexic, spre acel 1970, an al revanșei pentru unii, al speranțelor regăsite pentru alții...

A început un nou campionat mondial!

Nu. Nu-i nicio greșeală în subtitlul nostru. Noul campionat mondial, campionatul mondial 1970, a început pentru toate echipele lumii din clipa terminării celuilalt. Chiar și pentru formațiile care au asigurate de pe acum locurile în

Delirul victoriei

turneul final din Mexic: reprezentativa țării-gazdă și Anglia, cîștigătoarea trofeului suprem.

Mai frămîntate însă decît ele sînt marile învinse ale campionatului 1966: Brazilia, Italia, Spania, Argentina... Discuțiile lansate în presă, la radio, la televiziune n-au pierdut nimic din violență săptămîni în șir după finala de la 30 iulie și nici începerea campionatelor interne nu le-a domolit. Succesorii celor mai nefericiți dintre selecționeri — Fabbri (Italia), Vilallonga (Spania) chiar și ai valorosului Feola care a adus atîta glorie Braziliei — au fost căutați cu înfrigurare și operațiunea a depășit cu mult dimensiunile unei simple decizii a birourilor federațiilor respective.

Sînt o seamă de discuții și în ceea ce privește viitoarea formulă a campionatului. Caracterul prea decisiv al turneului final tocmai din momentul cînd el ajunge în momentul important — din sferturile de finală — este criticat și la Buenos Aires și la Roma și la Praga ca și la Sidney. Comitetul executiv FIFA nu poate trece peste sumedenia de obiecții...

Mai rămîne categoria cea mai mare de echipe: a celor dornice de afirmare, de pășire în turneul final. Aici ne găsim și noi cu reprezentativa noastră. Mai este nevoie să spunem, cît de mult doresc — ca unul — toți iubitorii fotbalului să aplaude meciuri bune și victorii ale celui mai valoros unsprezece al României pe stadioanele din Mexic? Fixăm deci întîlnire reprezentativei noastre prime la Ciudad de Mexico în 1970. Un rendez-vous pe care sperăm ca fotbaliștii noștri să-l respecte!

Ion BOCIOACĂ
Eftimie IONESCU

«MISS TESLA»

Alături de alte două mărci cehoslovace de renume mondial, Skoda și Tatra, cunoscute și la noi în țară, marca Tesla se impune din ce în ce mai mult pe piața externă. Dar în timp ce primele două caracterizează agregate a căror greutate este de ordinul tonelor, adevărați coloși, și care, în general, manifestă tendința (urmare a unui progres firesc) de a crește în proporții, Tesla vizează mai mult zonele opuse în care atît greutatea cît și volumul sînt aproape miniaturale. Și aceasta deoarece «modern», în limbajul radiotehnicienilor, înseamnă și ușor, înseamnă uneori și minuscul.

Anul trecut această renumită firmă cehoslovacă a sărbătorit 20 de ani de cînd și-a înregistrat la forul internațional de specialitate marca sub numele de «Tesla», producînd al 2 000 000-lea aparat de radio. Singure cifrele ar putea fi de ajuns pentru a depune garanție, confirmînd performanțele calitative ale produselor Tesla.

O primă curiozitate încercată atunci cînd am pășit pragul întreprinderii din Bratislava, una din cele 17 pe care le numără trustul Tesla, era legată de chiar denumirea mărcii. Bănuiam că adoptarea numelui inventatorului iugoslav nu s-ar datora doar faptului că domeniul în care a strălucit marele inventator coincide cu cel în care activează trustul. Și, într-adevăr, bănuiala mi s-a confirmat. Din scurta istorie a fabricii am aflat că uzina din Bratislava, care deține astăzi în cadrul trustului monopolul producției de aparate de radio, a apărut în anul 1938 ca filială a unei firme ce avea sediul la Budapesta. La această firmă își făcuse debutul în 1881 Nikola Tesla, ca inginer electrician. Deci, într-un anume fel, acesta a «semnat» o parte din documentațiile pe baza cărora filiala din Bratislava executa, în anii ei de început, doar montajul aparatelor de radio. Firesc, un asemenea «strămoș» nu se dă uitării. Și dacă la început alegerea numelui lui Tesla nu a însemnat decît un semn de respect pentru cel ce a fost părintele radiotelemecanicei, mai tîrziu ea a devenit o obligație pentru a păstra în timp prestigiul cîștigat de acesta.

Atît creșterea, de la un an la altul, a capacității cît și eforturile pentru atingerea unor performanțe superioare, sînt dovezi ale unor asemenea preocupări. Din 1938 și pînă în 1953, deci într-o perioadă de numai 15 ani, producția a crescut de la 3 000 la 100 000 aparate de radio livrate într-un an; uzina s-a specializat numai în această direcție fără a fi totuși singura din țară: producția ei reprezenta atunci doar 25—30 la sută din producția de aparate de radio a Cehoslovaciei. Mai apoi, în cadrul procesului de concentrare și specializare care a urmat, s-a ajuns ca în 1964 uzina din Bratislava să fie singura producătoare de aparate de radio cu o producție de 310 000 bucăți pe an (ceea ce înseamnă mai mult de o mie de aparate pe zi!)

Despre «Miss Tesla» am aflat din afișele ce pavoazează cu ostentație fiecare fabrică a trustului. Curiozitatea m-a obligat să cer amănunte: este o inițiativă care de anul trecut a căpătat permanență. Așa că, în fiecare an, tinerele salariate ale trustului Tesla, al căror număr reprezintă aproape 80 la sută din totalul angajaților, se vor întrece în concursul pentru titlul de «Miss». Prin aceasta se vizează nu doar frumusețea ci și bogăția cunoștințelor de specialitate și de cultură generală ale concurentelor

Pe un plan mai amplu, această originală inițiativă, cu un caracter pronunțat intern, menită să stimuleze gustul tinerilor pentru creșterea profesională, înseamnă de fapt eforturi pentru a ieși pe piața externă cu... toate pînzele sus.

În prezent doar R.A.U. beneficiază de exportul firmei «Tesla», montînd «acasă» piesele livrate de aceasta pentru un număr de 50 000 de aparate. În curînd însă, aici va începe să producă o mare uzină, pe baza documentației pusă la dispoziție de trustul cehoslovac. Piața canadiană va cunoaște și ea, poate chiar în acest an, pe Dana, Suzana, Doris, Monica și celelalte «fete» ale trustului Tesla.

La un eventual concurs internațional inițiat în lumea constructorilor de aparate de radio pentru titlul de «Miss», cercetătorii uzinei vor apare cu o noutate de ultimă oră, un aparat de radio cu sunet stereofonic, ale cărui performanțe îl vor face redutabil pe oricare din piețele străine.

Dar pînă atunci, ceva mai practici și mai cunoscători ai cerințelor pieței, cercetătorii uzinei studiază posibilitățile producerii unui model original de aparat de radio auto «Tesla», cu care să se doteze la început autoturismele M.B.-1 000, dar care să nu lipsească nici de pe celelalte piețe străine.

În fiecare an, exportul cehoslovac va aștepta ca o nouă «Miss Tesla» să ofere pentru competiția internațională în care se va angaja marca «Tesla» noi produse cu noi performanțe.

Ing. C. AMARIȚEI

POVESTE FĂRĂ CUVINTE

D. TODERICIU

Pămînt al contrastelor și încă al unor mai mult sau mai puțin reale mistere istorice sau geografice, America de Sud stîrnește de multe ori mirarea călătorului venit din afară, prin specificul, cu totul aparte, al unora dintre vechile sale populații băștinașe.

Un exemplu edificator, în această privință, îl oferă indienii guayaki.

INDIENII DE MIERE

În zilele noastre, de cîte ori e vorba de populații rămase într-un foarte înapoiat stadiu de civilizație — etnografii sau antropologii se referă la societăți omenești (din ce în ce mai puțin numeroase), ai căror ultimi reprezentanți pot fi găsiți în Australia, printre cei din urmă aborigeni, în unele locuri din sudul Africii, în peninsula indiană, Asam sau Noua Guinee... Rar se gîndesc la cîte un mic trib din America de Sud — unde în fapt se pot întîlni formațiuni sociale umane bine izolate și care trăiesc și astăzi nu numai în plină preistorie dar nici măcar în ultimele ei stadii. Asemenea oameni sînt guayacii sau guayakii — «indienii de miere».

Oameni care nu cunosc nicidecum agricultura, care nu știu să-și organizeze rezerve alimentare și care-și mențin existența cu ajutorul pădurii, ducînd o viață în întregime legată de natură, guayakii nu au ajuns încă la stadiul de existență al vînătorilor. Rămași la cel mai primitiv nivel de viață întîlnit pe întregul continent sud-american, guayakii sînt culegători ai produselor pădurii și beneficiarii bine organizați ai muncii albinelor și viespilor sălbatice melifere. Iată pentru ce, cînd se vorbește despre guayaki, mierea nu poate să nu fie amintită.

Pădurea Paraguay-ului în care trăiesc guayakii, nu este prea bogată în fructe ori în vegetale comestibile, cu excepția unei cunoscute varietăți de cocos — Cocos romanzoffiana, în schimb, ea adăpostește adevărate «mine» de miere...

ÎN CĂUTAREA «MINELOR» DE... MIERE!

În puține locuri din lume trăiesc mai multe insecte producătoare de miere decît aici; ele își adăpostesc fagurii în scorburile copacilor, în pămînt, «cuiburi» suspendate de ramuri și liane... Un loc de frunte printre aceste insecte îl ocupă «viespile sociale» purtătoare ale unui ac a cărui înțepătură este redutată pentru dureroasele ei efecte. Mierea lor bogată, cu un gust agreabil, ușor acrișor, este foarte apreciată pînă și de locuitorii orașelor țării. Indienii recunosc de departe «cuiburile» acestor viespi, în formă de clopot atîrnat sub cîte o ramură și confecționat de ele din scoarță de copac, roasă de pe arbore și amestecată cu salivă, pînă ce rezultă un soi de carton. Cuiburile viespei kamuati (pe numele său științific Polybia scutellaris) — construite radial și sub forma unor clopote înalte de peste un metru, sînt mult căutate, cu toate riscurile adeseori mortale ale înțepăturilor. Viespilor sociale li se adaugă albinele domestice — sălbăticite, căci încă de mult, de îndată ce au fost introduse de europeni în Paraguay, s-au răspîndit prin păduri și, instalîndu-și fagurii în scorburile arborilor, au devenit obișnuite furnizoare de miere ale oamenilor pădurii. Nici viespile melifere sociale și nici albinele veritabile încetățenite în pădurile din jurul marilor fluvii nu și-au cîștigat amiciția guayakilor, în măsura în care au reușit s-o facă alte insecte melifere, faimoasele melipone. Albine foarte mici, negre și păroase, cu corpul puțin chircit și acul atrofiat, meliponele nu înțeapă. În schimb, atacă pătrunzînd în deschizăturile hainelor, în ochi, în urechi, în nări. Altele mușcă — producînd pete roșcate pe piele și iritații locale puțin primejdioase. Trebuie spus că uneori, mai ales în cursul zilelor ceva mai reci ale anotimpului mai puțin călduros, meliponele atacă din proprie inițiativă animale și oameni — pe care îi simt de departe, fiind atrase în special de mirosul sudoarei...

Stupii meliponelor se află în scorburile copacilor — dar nu la vedere. Unicul orificiu al stupului este acoperit cu un tubușor de ceară moale. Capătul său este astupat de o picătură de miere, amănunt observat doar de ochii cunoscătorilor. În interiorul unui stup se pot găsi la 10—12 litri de miere acrișoară, cu un gust plăcut și care, spre deosebire de mierea viespilor, cristalizează foarte greu. Colorată de la galben auriu pînă la cafeniu închis — mierea meliponelor se găsește în mici rezervoare de ceară, adăpostite între pereții radiali ai «stupului». Ceara lor este neagră, rășinoasă. Există și melipone «de pămînt» ca faimoasa Eyra-Ubyguy, care își construiesc cuiburile pe sol, la coasta cîte unui mic taluz de pămînt. Și ele își ascund stupii, a căror intrare este abia mascată de un mic «guleraș» de ceară negricioasă amestecată cu pămînt. Numai cine cunoaște foarte bine speciile de melipone de «pămînt» își poate permite să le mănînce mierea, aceasta pentru că unele dintre ele fac o miere «alcalină», cu gust leșietic și cu teribil efect purgativ.

O particularitate — care probabil că a contribuit destul de mult la popularitatea mierei meliponelor — este faptul că aceasta are, ca și aceea a anumitor categorii de viespi locale, un efect îmbătător, uneori puternic stupefiant. Există chiar o categorie de viespi ca lichiguona colorada, a căror miere — extrem de puternic stupefiant — se demonstrează, în cantități relativ mici, ucigătoare. O singură linguriță din aceasta cufundă un om matur în comă profundă, atunci cînd nu ucide. Metișii și indienii Americii tropicale cunosc și folosesc și aceste primejdioase efecte ale unor feluri de miere și în istoria științei se cunoaște cazul botanistului francez Saint-Hilaire — otrăvit în cursul unei călătorii prin Brazilia Centrală cu miere de nectarina — otrăvire de care avea să nu se mai vindece niciodată și peste cîtva timp — datorită efectelor îndepărtate ale acesteia — să și succombe.

Locuind în pădurile care reprezintă un adevărat rai pentru nectariene și melipone, indienii guayaki își bazează alimentația numai foarte puțin pe culegerea produselor vegetale ori întîmplă-

toare vînători — rar reuşite şi mai ales pe consumarea mierei — aliment complex, nutritiv şi atît de abundent...

Cînd exploratorul francez J. Vellard, în al patrulea deceniu al secolului actual, a studiat obiceiurile şi cunoscut viaţa indienilor guayaki, el a constatat că ei posedă şi utilizează foarte puţine obiecte care sînt şi puţin variate, în orice caz însă din cele circa 23, prezente în cotidianul guayakilor, 18 servesc la recoltarea, conservarea sau prelucrarea mierii şi a cerii. Securile de piatră ale acestor indieni — principala lor unealtă — le slujesc numai pentru a «deschide» stupii construiţi de nectarine şi melipone în trunchiurile şi scorburile arborilor. Dacă dintr-un amestec de fibre vegetale, păr animal şi păr de om îşi confecţionează funii lungi, acestea sînt întrebuinţate exclusiv la căţăratul pe arborii de ai căror ramuri atîrnă «cuiburile» cu miere ale viespilor sociale. Pensete din lemn de palmier — coşuri împletite din fibră de palmier şi impermeabilizate pe dinlăuntru prin acoperire cu un strat subţire de ceară, servesc la desfacerea cuiburilor de miere, transportul şi conservarea mierii. Singurele vase — foarte rudimentare — pe care şi le confecţionează guayakii din argilă grosolană, amestecată cu mîl de mlaştină uscat, ca liant, servesc la topirea cerei pe cărbunii din vatră. Mierea o mănîncă. Cu ceara îşi protejează arcurile şi săgeţile de umiditate, îşi fixează vîrful săgeţilor de tija de trestie care le alcătuieşte corpul propriu-zis, îşi fac funiile mai trainice, îşi alcătuiesc unele picături corporale etc.

O CIVILIZAŢIE DE MIERE

Prepararea şi, bine înţeles, înaintea ei, recoltarea asiduă a mierii, constituie în ansamblu mai toată cultura materială a indienilor guayaki. Adeseori, prin pădurile întunecate de pe ţărmurile lui Rio Parana pot fi văzuţi aceşti oameni, mărunţi, slabi, aproape goi, urmărind calea albinelor, pe drumul acestora de reîntoarcere spre stup, descoperind stupii, deschizîndu-i cu securile lor de piatră, după o prealabilă alungare a albinelor prin afumare, sărind din arbore în arbore cu ajutorul lianelor căţărătoare, escaladînd trunchiurile înalte ale arborelui tapacho cu ajutorul funiilor lor cerate... Uneori, aceşti aprigi vînători de miere îşi pierd chiar şi viaţa în cursul tentativelor lor de a dobîndi preţiosul aliment. Celebrul explorator şi etnograf Nordenskjöeld, a aflat de la indienii Cavina din Bolivia, despre un indian găsit mort în pădure, atîrnînd de un copac, cu mîna prinsă-n deschizătura unui cuib de miere — la care nu a izbutit să ajungă, cu prilejul celui din urmă salt al său...

Separată prin presiune manuală, conservată în vase-paniere impermeabile, numită: «darul gîzelor» (bwé eytukwe), mierea este consumată de guayaki cu ajutorul unei pensete de mîncat miere... Alteori ei o amestecă cu unele esenţe vegetale ca să-i împrumute anume arome. Ceara, frămîntată în formă de bile negre, amestecată cu pămînt şi răşini vegetale în anumite proporţii, este retopită în momentul utilizării...

Trăindu-şi viaţa aproape în întregime în căutarea mierei şi a cerei, creîndu-şi, exclusiv în acest scop puţin numerosul lor arsenal de obiecte uzuale, guayakii reprezintă cu adevărat o civilizaţie de miere, formă extrem de veche şi specifică a unei rudimentare culturi forestiere. Ea s-a putut dezvolta şi menţine în imensele păduri din răsăritul Paraguayului, datorită izolării acestor indieni nomazi şi alungării lor din regiunile altădată mai bogate, la început de către triburile cu o cultură mai avansată, ulterior de către spaniolii conchistei şi azi de către agricultorii paraguayeni — o dată cu defrişarea pădurilor.

Influenţa omului civilizat nu s-a resimţit pînă acum la indienii de miere. Şi, din păcate, printre singurele obiecte «străine», moderne, care şi-au dobîndit un nume în limba pe care o vorbesc se află puşca — numită pororo (zgomot surd în limba guarani), puşca prezentă în cuvinte compuse ca pororotiuma sau pororokuare — puşca rea a ucis, puşca rea a rănit! Poate că de aici se trage acea trăsătură dominantă a guayakilor, care pînă acum a împiedicat orice acţiune mai sistematică de atragere a lor la binefacerile adevăratei civilizaţii: teama. Teama de forţele naturale, de animale «rele» ale pădurii, de toţi ceilalţi oameni, mărturisită în săracele dar sfîşietoarele lor balade-imnuri, cîntate.

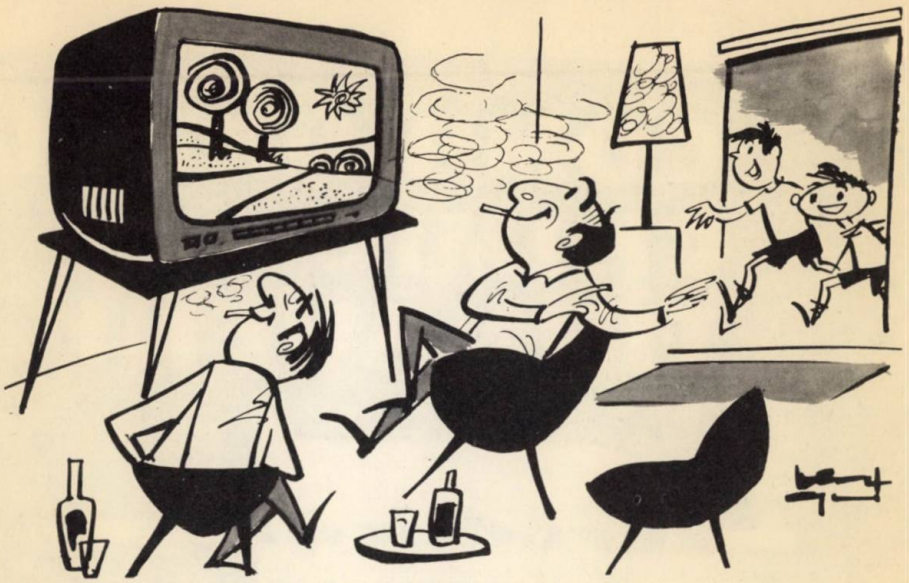

— Repede, copii! Veniți la iarbă verde!

UMOR

de
Neagu RĂDULESCU

PUTEREA OBIȘNUINȚEI

...«Studioul A»

ABSTRACȚIONISM...

Și la propriu și la figurat...

COMBINATUL
CHIMIC
TÎRNĂVENI
produce
— carbid, bicromat de sodiu, sodă caustică, acid clorhidric, hipoclorit de sodiu, acid sulfuric tip D, sulfat de aluminiu, alaun de amoniu, sulfat de sodiu, policlorură de vinil, plăci de faianță, vase și conducte antiacide din gresie, tuburi de canalizare din gresie, cărămizi antiacide, plăci de pardoseală precum și hîrtie fotografică ARFO în diferite gradații. —

ȘTIAȚI CĂ ?

...în Apuseni, munților care produc ecou li se spune «pietre grăitoare»? Sub acest nume pe hărți sînt însemnate patru vîrfuri de munți: *Piatra Grăitoare* (1 659 m) de pe culmea Bihariei, *Pietrele Grăitoare* (1 651 m) din Munții Gilăului, *Piatra Grăitoare* (1 507 m) din Muntele Vlădeasa și *Piatra Grăitoare* (1 480 m) dintre Padiș și Stîna de Vale.

...nu numai Capitala țării noastre poartă denumirea București? În țara noastră au mai fost și mai sînt locuri care poartă acest nume. De exemplu București, comună în raionul Brad, regiunea Hunedoara; București — sat în raionul Huși; București, denumirea a două dealuri de pe valea rîului Cerna, raionul Turnu Severin, București, fostul nume al satului denumit acum Erculești, raionul Rîmnicu Sărat precum și alte patru sate inexistente astăzi.

Și numele orașului Iași îl mai au alte trei localități: Iași, comună la 4 km de Tg. Jiu, Iași, sat în raionul Făgăraș, comuna Vaida Recea, Iași, sat în raionul Odorhei.

...prima locomotivă construită în România a fost opera metalurgiștilor reșițeni? Ea a fost terminată în anul 1873. Ieșind de pe porțile uzinei, mașina a făcut primul său drum nu pe calea ferată, ci pe șosea, trasă de... boi. Întîmplarea se datorește nu unei defecțiuni mecanice, ci faptului că pe acea vreme Reșița nu avea o legătură feroviară. Stația cea mai apropiată de uzină a singurului drum de fier bănățean, construit în 1860, se afla la Oravița. Locomotiva reșițeană, cu stația de domiciliu la Timișoara, a participat ceva mai tîrziu la o mare expoziție vieneză, unde s-a bucurat de multă atenție. Locomotiva nr. 1, fabricată la Reșița, și-a încheiat ultimul drum în parcul de mașini al Muzeului tehnic din București.

...una din cele mai interesante curiozități ale faunei românești o reprezintă «șerpii de sticlă»? În ciuda denumirii, nu este vorba de șerpi, ci de o specie de șopîrle avînd o formă cilindrică și o strălucire asemănătoare celei a sticlei. Tot în ciuda denumirii, șopîrlele acestea sînt foarte fricoase...

...biblioteca «Bathyaneum» din Alba Iulia deține cîteva cărți unice sau extrem de rare? Cel mai valoros exemplar, prin vechimea sa, îl constituie lucrarea unică în lume «*Despre materia medicală*» din 1529, care cuprinde dicționarul de plante medicinale al medicului împăratului Traian. Sînt enumerate, printre altele, specii de plante din Carpați, unele cu numele lor geto-dacic. Manuscrisul «*Codex aureus*» din timpul lui Carol cel Mare, scris între anii 778—820 pe pergament cu soluție de aur este, de asemenea, unic prin frumusețea sa artistică.

...*Lacul Roșu* s-a format în anul 1837, cînd, în timpul unei furtuni, o stîncă s-a prăbușit peste cursul unui pîrîu zăgăzuindu-i apele?

- Iarăși nici un pronostic exact! Parcă ai fi completat buletinul meteorologic.

I.R. ELECTROMETAL

Timișoara, Calea Circumvoluțiunii nr. 1

produce și livrează:

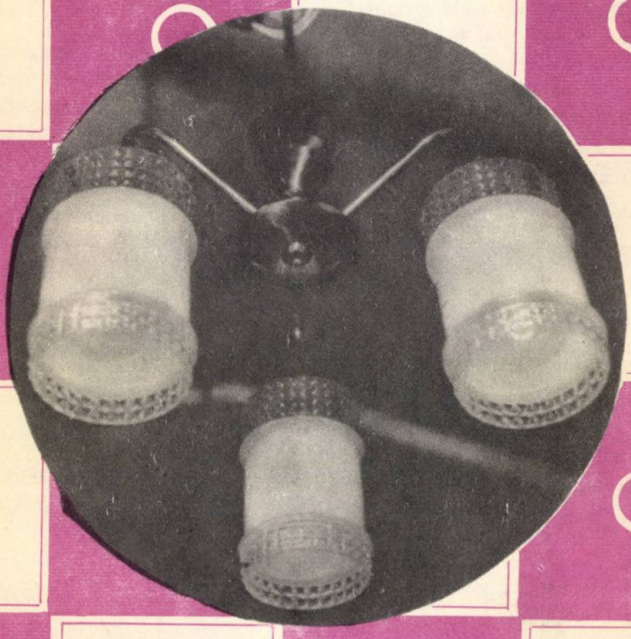

Corpuri de iluminat pentru uz casnic și industrial: lustre, lămpi, noptiere, armături, lămpi Noris;

Utilaj comercial: — **Robot pentru bucătărie (execută următoarele operațiuni: măcinare condimente, nuci, mac; tăiat legume, salată, varză; prepararea pireului etc.) — Boiler electric (pentru încălzit apă) — Mașină de tocat carne (300 kg/oră) — Mașină de șprițat cîrnați — Uscător cu aer cald pentru mîini — Mașină de spălat vase — Mașină de spălat și curățat cartofi — Bruiează (pentru obținerea amestecurilor în laboratoarele de cofetărie).**

Mobilier comercial: **pentru magazine cu autoservire, de lapte, carne, textile-încălțăminte, baruri, raion cu bucata, mese și scaune pentru cofetării etc.**

Balanțe **hectolitrice pentru determinarea umidității cerealelor.**

Diverse produse ca: autosifoane, accesorii pentru bicicletă (faruri si sonerii), ciocane de lipit electrice — 100 W., cleme universale din aluminiu de la 25—95 mm, antene de cameră și externă pentru televizoare, mese automate pentru tăiat cărămidă, turnări de piese feroase și neferoase etc.

PERSPECTIVA COSMICĂ 1967

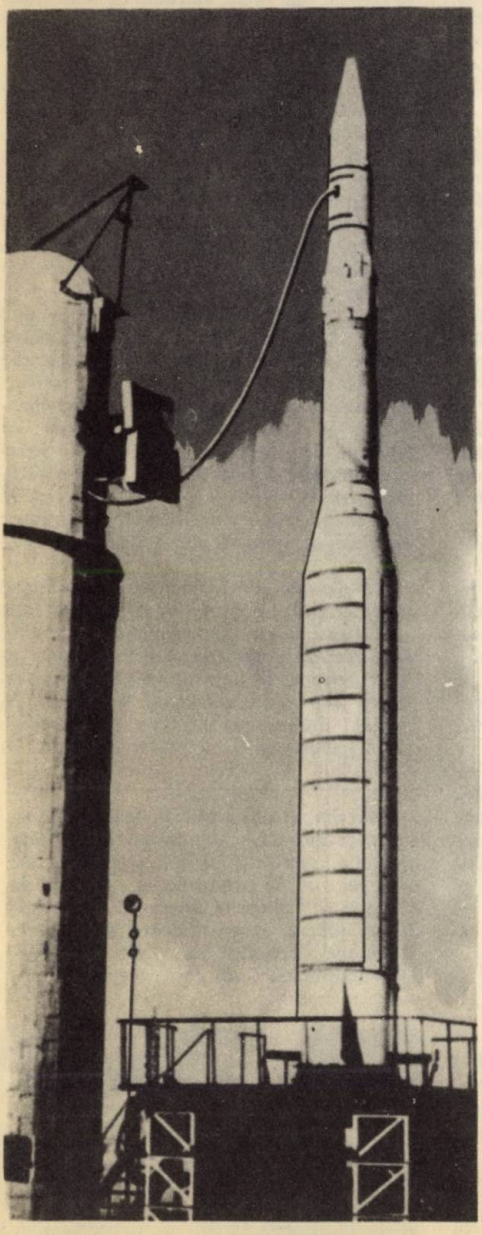

Racheta franceză «Diamant» pe rampa de lansare.

În anul 1967 se împlinesc zece ani de la lansarea primului satelit artificial al Pămîntului, operație impresionantă, realizată de specialiștii sovietici. Printre etapele semnificative ale asaltului Cosmosului, trebuie remarcate plasarea primei «planete artificiale» pe orbita de satelit al Soarelui, zborul primului cosmonaut și al primei cosmonaute, lansările de sateliți de telecomunicații, meteorologici etc., ieșirea primilor cosmonauți din nava cosmică cu echipaj, întîlnirile spațiale a două nave cosmice pilotate, fotografierea Lunii din Cosmos și — direct — de pe solul lunar, fotografierea planetei Marte, explorarea din apropiere a planetei Venus, crearea primului satelit artificial al Lunii.

În ceea ce privește planurile pentru anul cosmic 1967, ele sînt deosebit de importante, prevăd atingerea unor obiective multiple, dintre care vom prezenta — aici — numai o parte.

LUNA RĂMÎNE OBIECTIVUL NR. 1

La fel ca și în anii precedenți, se pare că Luna va rămîne obiectivul nr. 1 pentru cosmonautică și în anul 1967. Această afirmație se bazează, pe de o parte, pe eforturile deosebite efectuate în această direcție în anul precedent (aselenizarea lentă, crearea primului satelit lunar, lansarea experimentală a primei cabine spațiale destinate transportării omului pe Lună etc.), cît și, pe de altă parte, pe conținutul programelor prevăzute a se îndeplini în anul 1967.

Pentru a înțelege succesiunea etapelor lunare din anul 1967 trebuie să reamintim, pe scurt, felul cum este — în general — propusă să se realizeze o expediție Pămînt-Lună și retur, cu cosmonauți.

După o serie de operații foarte asemănătoare cu cele efectuate pentru plasarea pe orbită selenară a stației automate-sovietice «Luna-10», în jurul satelitului nostru natural va gravita un ansamblu greu de peste 40 de tone, compus — în principiu — din vehiculul lunar și vehiculul de comandă și recuperare. După cîteva manevre, care includ porniri și opriri succesive ale motoarelor rachetă, doi cosmonauți instalați în vehiculul lunar vor coborî de pe orbită, aselenizînd lent pe solul selenar. La sfîrșitul celor 24 de ore de cercetări selenare, echipajul va porni motoarele vehiculului lunar, se va instala pe o orbită lunară foarte apropiată de cea pe care se rotește vehiculul-satelit lunar, iar cosmonauții vor trece în acesta, după ce în prealabil cei doi sateliți lunari s-au ajuns din urmă și s-au

cuplat. Urmează faza de abandonare pe orbită a vehiculului de explorare selenara — care nu mai este de folos — accelerarea vehiculului de comandă și recuperarea acestuia, asemănător cazului navelor-satelit cu echipaj.

Calculele arată că, pentru îndeplinirea unui asemenea zbor, este necesară o rachetă trietajată, avînd o forță de tracțiune de peste patru milioane de kilograme-forță, înaltă de peste 100 de metri și cu o greutate apropiată de 1 800 tone.

Parțial, etapele principale ale acestei impresionante misiuni spațiale au și fost pregătite sau — chiar — experimentate. Ne referim la faptul că există cosmonauți pregătiți pentru pilotarea îndelungată a navelor cosmice, care au și efectuat mai multe ieșiri din cabina cosmică în spațiu, s-au pus la punct metodele de aselenizare lentă și de realizare a unui satelit lunar, s-a experimentat cu succes interceptarea pe orbită de satelit a navelor cosmice, au fost lansate în spațiu încărcături utile de peste zece tone, s-au acumulat importante date despre pericolul radiațiilor și cel meteoritic, s-au pregătit motoare-rachetă foarte puternice, s-au pus la punct sistemele de bord și terestre capabile să asigure securitatea manevrelor de zbor și de revenire a navelor cosmice cu echipaj pe pămînt.

Este de așteptat ca, în anul următor, să se continue pregătirile zborului omului spre Lună, în sensul verificării multiple a metodelor de aselenizare lentă în cazul unei greutăți tot mai mari a stației care aselenizează, experimentării comportării în zbor spațial a ansamblului cosmic format din vehiculul de explorare lunară și cel de comandă și recuperare. De asemenea, vor mai trebui încercate sistemele rachetei purtătoare, atît pe elemente cît și în ansamblu. În acest fel, se va putea trece ulterior la o etapă superioară și, anume, simularea operațiilor de interceptare a navei lunare, în cadrul etapelor pe care le include coborîrea cosmonauților pe Lună și, apoi, părăsirea acesteia.

SATELIȚI TOT MAI NUMEROȘI

Rachetele sovietice care au plasat pe orbită cele 12 tone ale sateliților științifici «Proton», precum și vehiculele purtătoare americane de tip «Titan-III C», capabile să lanseze pe orbită circa 11,3 tone, constituie suportul lansărilor de sateliți tot mai complexi, capabili să îndeplinească sarcini dintre cele mai diferite, începînd de la reproducerea anumitor etape pregătitoare în asaltul Lunii sau al planetelor, și pînă la culegerea de date științifice despre spațiul cosmic.

În domeniul telecomunicațiilor, după succesele înregistrate de sateliții americani «Syncom» și «Early Bird» și cei sovietici de tip «Molnia», se pare că tot mai multe țări și organisme internaționale s-au convins de avantajele furnizate de sateliții releu. S-au și realizat mai multe emisiuni de televiziune în culori între Franța și Uniunea Sovietică prin intermediul satelitului «Molnia» care evoluează pe o traiectorie eliptică, iar companiile constructoare de sateliți sincron «Early Bird» au primit comenzi pentru construirea unor sateliți de același tip, dar perfecționați, capabili să se integreze, eventual, în sistemul cuprinzînd sateliți de telecomunicații utilizabili ca releu direct între stația de emisie și receptoarele vîndute în comerț. Anul 1967 prevede, în această direcție, efectuarea studiilor preliminare și chiar unele încercări tehnologice.

După primele experiențe efectuate în anul 1966, racheta «Europa-1», cu perfecționările survenite pe parcurs, va lansa — probabil în anul 1967 — primul satelit de construcție europeană, similar satelitului italian «San-Marco» — realizat ca urmare a eforturilor specialiștilor englezi (prima treaptă a rachetei «Europa», denumită «Blue Streak»), francezi (a doua treaptă, «Coralie»), vest-germani (a treia treaptă, ca și sistemele de dirijare), belgieni, olandezi, italieni (satelitul propriu-zis).

Tot în anul 1967, Ministerul japonez al cercetării științifice a anunțat că are intenția de a lansa primul satelit japonez cu ajutorul unei rachete de construcție proprie. Lansarea se va efectua la Centrul spațial al Universității din Tokio, sub conducerea prof. N. Tagaki. Primul satelit va fi pur experimental, fiind echipat cu un emițător de radio, iar
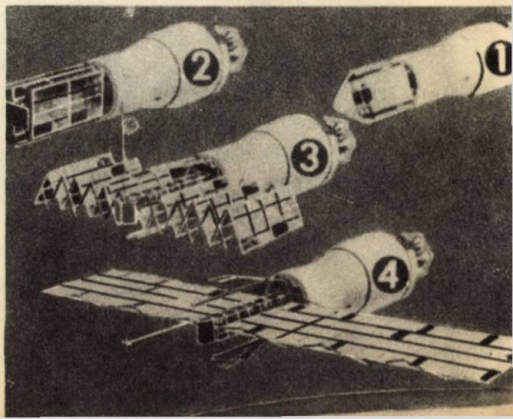
Unul din sateliții artificiali de tip Pegasus, destinați măsurării intensității bombardamentului meteoritic în cele patru faze ale evoluției sale: 1) panourile, în suprafață de 214 mp, sînt pliate în interiorul satelitului; 2) este eliberat compartimentul panourilor; 3) începe deplierea panourilor sensibile; 4) panourile, care vor capta meteoriții, sînt complet deschise.